

Huzur

Uzun yol geldim
Yorgun bu beden
Yaşlanmış çınara
Dönmüşüm neden

Beni bahar kokularıyla
Çiçeklere sarsan
Mehtabı koparıp
Üstüme sersen

Yıldızları tek tek
Saçıma dizensen
Bütün anılarımı
Kalbine gömsen

Rüzgâr başucumda
Ninni söylese
Bir el uzanıp
Alnıma değse
Huzura kavuşup
Hiç uyanmasam

Gönül Sungurlu Dervişoğlu

Gün Bugün GÖNÜL SUGURLU DERVİŞOĞLU

GÖNÜL SUGURLU DERVİŞOĞLU

Gün Bugün

Gönül Sungurlu Dervişoğlu
Gün Bugün

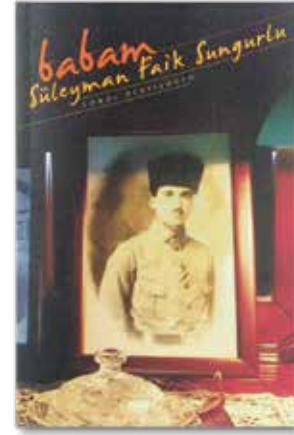
Yazan
Gönül Sungurlu Dervişoğlu
<https://gonuldervisoglu.com>

Yayıma hazırlanmasında katkıda bulunanlar
Bora Bilgin
Ertuğrul Anıl

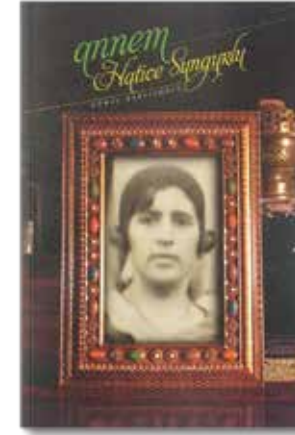
Kıtap tasarımı
Murat Lafçı

Renk ayırımı, baskı ve cilt
Bizim Matbaa
www.bizimmatbaa.com.tr
(0212) 280 38 50

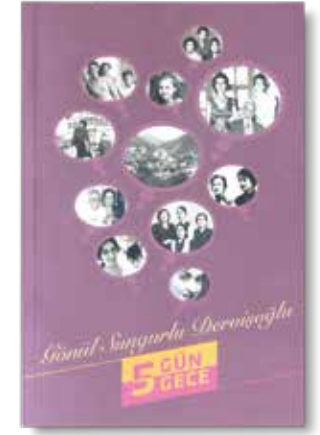
1. baskı
İstanbul, Eylül 2024

Ağustos 2014

Aralık 2016

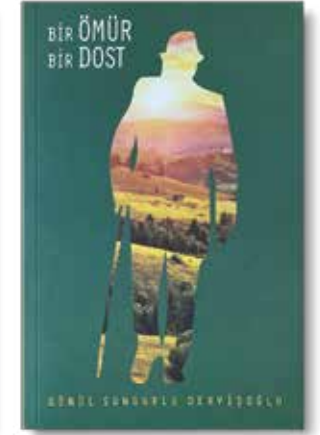
Nisan 2018

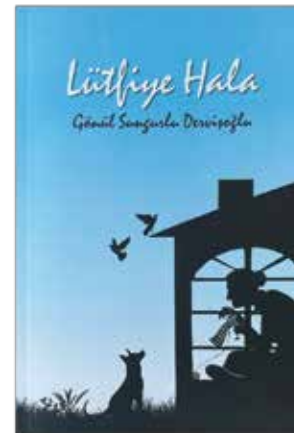
Haziran 2019

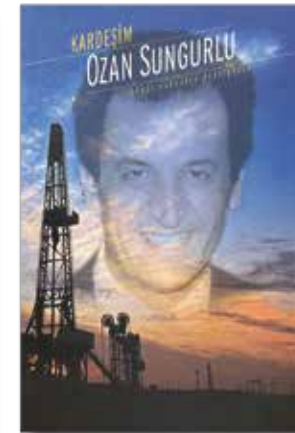
Mart 2020

Ağustos 2020

Ekim 2021

Mart 2022

GÖNÜL SUGURLU DERVİŞOĞLU

Gün Bugün

Önsöz

Erken yaşta kaybettiğimiz en küçük kardeşim Ozan'ı anlattığım kitabımın basılmasının üzerinden birkaç ay geçmemişti ki kardeşim Oltan ve eşi Ayfer ziyaretime gelmişlerdi. Şimdi hangi kitabı yazdığımı sordular. Artık ihtiyarladım, bir şey yazacak ne gücüm ne de fikrim var dedim. “O zaman ihtiyarlığı yaz Gönül abla!” dedi Ayfer. Biraz düşününce aklıma yattı. Ama en çok da ihtiyarlığı şikâyet etme fikri hoşuma gittiği için beğendim bu konuyu. Kendime, daha doğrusu ruhum ve aklıma ihtiyarlığı hiç yakıştıramadığım ve kabullenmekte çok zorlandığım için şikâyetçiyim.

Şikâyetlerimle başladım ama nihayetinde yaşadıklarımı yazdım. Yazarken fark ettim ki her ne kadar isyan etsem de bir yerde ihtiyarlığı da kabullenmişim.

Yazdıklarım genel olarak, artık pandemi kısıtlamalarının nispeten azaldığı 2022 sonbaharında başlayıp 2023 yılının sonbaharına kadar geçen bir yıllık zamandaki yaşantımdan yansımalar içeriyor. Ancak kesin bir tarihsel sıralama içerdiğini söyleyemem. Bazen gündemdeki konulara değiniyorum, bazen eski anılara dalıp gidiyorum. Çok dağınık gelirse onu da ihtiyarlığıma verirsiniz diye umuyorum.

Gönül Sungurlu Dervişoğlu

Kasım 2023

Yaşlılık Değil, İhtiyarlık

Seksen yaşına bastığım zaman, Eskişehir’de beraber okuduğum bir arkadaşım telefon açtı. Onunla konuşurken bana, “Gönül, şimdiye kadar yaşlanmıştık ama artık ihtiyarladık.” demişti. Bu konuşmanın üzerinden on seneden fazla bir zaman geçti. Doksan yaşını geçtik, artık yaşlılıkla ihtiyarlığın ne farkı olduğunu iyice anladım. Yaşlılık olgunlaşma, ihtiyarlıksa kenara çekilme zamanı. Arzuların, isteklerin, yapmak istediklerin yine var belki ama biraz daha mantıklı ve hırslardan arınmış şeyler. Yapma gücün azalmış, çoğu şeyi çevrenden bekliyorsun. Gençler ise bu istekleri fazla buluyor. Yapıyorlar, ama lütuf gibi. Kendi hayatlarını sürdürürken bir ihtiyarın bitmeyen angaryaları gibi geliyor diye düşünüyorum. O zaman aklıma kendi gençliğim ve annem geliyor. O yaşlardayken ben de annemin düşüncelerine ve isteklerine çoğu zaman

karşı çıkar, isyan ederdim. Annem de benim yaptıklarımı beğenmezdi. Tıpkı şimdi benim yeğenlerimin bazı isteklerini yanlış bulduğum gibi.

Benim kendi çocuğum yok ama eşimin daha önceki evliliğinden bir oğlum ve iki torunum, kardeşlerimden de on beş yeğenim var. Bazen onların açısından düşünmeye çalışıyorum, ihtiyar bir teyze/hala onların hayatlarına karışıyor gibi oluyor. Ancak ben isteklerimde hep haklıyım gibi geliyor. Öte yandan, annemin benim işlerime karıştığı zamanlarda, “Benim aklım ermiyor mu, neden bana karışıyorsun,” diyerek annemle çok kere ters düşüşümüzü hatırlıyorum. Annem çok zeki bir kadındı. Akli her işe ererdi. Bunu bildiğim halde, “Anne, bırak! Biz de doğru yanlış yapa yapa doğruyu buluruz. Seksen küsur yaşına geldin hala bizi idare etmeye çalışıyorsun. Yedi çocuğunun en küçüğü neredeyse elli yaşında!” diye onunla tartışmamızı hatırlıyorum. Annem de, “Yavrum, siz de zaman geçtikçe doğru şeyler yapıyorsunuz elbette ama benim tecrübem sizden çok.” demişti bana.

Yeğenlerim bir araya geldiklerinde kendi aralarında konuşmaya başlıyorlar. Mevzudan mevzuya geçiyorlar. Bazen mevzu beni cezbederse bir fikir beyan ediyorum ve konuşmaya katılmaya çalışıyorum. Bana karşı saygılı oldukları için genelde her zaman dinliyorlar. Bazen de o hiç sevmediğim iki kelime ile cevap veriyorlar, “Ya, öyle mi?” Belki bir gün susmasını da öğreneceğim ama henüz olmadı. Ben bunların hepsini cebimden çıkarırdım ama artık ihtiyarladık diye düşünüyorum. Bilmem ki acaba biz de gençken ihtiyarlara böyle mi cevap veriyorduk.

Gençlik Ümitmiş, İhtiyarlıksa Tecrübe

Yatağımda yan yatmış pencereden dışarıyı seyrederim. Eski Likör Fabrikasının bahçesine inşa edilen 41 katlı otelin ve sokağın ışıkları odayı aydınlatıyor. Ancak bu koca bina apartmanımızın cephesini kapatmıyor. Önümüzden ana caddeye kadar uzanan kısa sokağın öbür ucunda caddeden ve üzerindeki çevre yolundan geçen tüm arabalar gözüküyor. Onları seyrederken sıkılmıyorum. Böyle dışarıdan gelen ışıkla aydınlanan odayı severim. Artık görme yetimin büyük kısmını yitirmeme rağmen, dışarıdan gelen ışıkları izlemek bu zevkimi tatmin ediyor.

Oldubitti hayaller kurmayı severim. Yaşlanınca sadece hayallerimin mevzuları değişti. Şimdi düşünüyorum, annem sağ olsa ve bu otelin yüksekliğini görseydi iyi olurdu. Tabi otelin arkasında kalan binaların çok aleyhine oldu.

Evveliden burada bulunan Likör Fabrikasının bahçesini seyredelerken şimdi önlerinde dev gibi binalar yükseldi. Orada oturan bir arkadaşım bana şöyle söyledi, “Biz bu daireyi alırken özellikle önünün açık olması, fabrikanın bahçelerine bakıyor olması yüzünden tercih etmiştik. Şimdi yaşlandım ve neredeyse hep evde oturuyorum. Pencereimin önünde kahvemi sigaramı içerken bu binaları seyretmek bana çok büyük haksızlık, isyan ediyorum.”

Dışarıyı seyrederken aklımdan bunlarla beraber çok şey geçiyordu. Bazen kendim de şaşırıyorum, düşünürken nereden nereye geldim diye. Şimdi yine annem aklıma geldi. Sanki o kendini daha çok oyalardı. Çünkü beş vakit namazı, duaları, kuranı vardı. İbadetini tamamlayınca, “Çok şükür! Bugün de vazifemi yaptım. Bir akşam ve yatsı namazım kaldı.” diye konuşurdu. İbadetini yapardı ama torunlarıyla tavlama, bezik oynamayı, iskambil falı açmayı da severdi. Zaten hemen hepsine bu oyunları o öğretmişti. Annem çocuklarını iyi yetiştirebilmek için çok gayret göstermişti. Her zaman, “İyi giyinin, gezin, görgünüzü artırın ve saygın olun.” derdi. Başardı da. Orhan abimi, Oltan’ı ve Ozan’ı gönderip İstanbul’da üniversitede okutmuştu. Kızlarının ikisini öğretmen okuluna beni de enstitüye gönderdi. Başarılı da olduk. Her girdiğimiz mecliste sevildik, çok da arkadaşımız oldu.

İhtiyarlık bir kitap gibi. Bilgiler kitaplara yazılır onlar da raflara dizilir. Ancak rafta durdukça bir işe yaramazlar. Onu okuyanlar bilgilenir ve öğrendiklerini kullanır, uygulamaya koyar. Yani aslında icracı olan kitap değildir. Şimdi beni de rafa koydular. Susarsam ne işe yarar. Bunu bir bilseler.

Düşünceler de istekler de yoğrula yoğrula olgunlaşır. İlk insanlarla bugünkü insanlar aynı mı? İhtiyarlık tecrübe ve bilgidir. Hırslardan arınmış, sadece faydalı kısmı ortada kalmıştır.

İnsan gençken hayalleriyle yaşar. Bunlar çoğu zaman fanteziden ibarettir. Olgunluk yaşında icraatla uğraşır. İmkânlarını ve gücünü isteklerini gerçekleştirmek için kullanır. İhtiyarlığında ise hep düşünür. Düşünmekten başka yapacak işi yoktur. Senelerin onda bıraktığı tecrübelerle birçok isteğinin yapılmasını ister. İstekleri artar, yakınlarından beklentileri oluşur.

İnsan ruh olarak yaşlanmıyor, beden yaşlanıyor. Elbette bunama ve hastalık durumlarını hariç tutuyorum. Yaşlı bir insan ruhuna, isteklerine karşı gelemiyor. Bu da nesiller arasında ayrılık yaratıyor. Her ne kadar dik kafalı hareket etmesem de neden bu olmasın diye düşünmekte ısrar ediyorum, o zaman da huysuz ihtiyar oluyorum. İhtiyar bir insan olayları en doğrusu budur diye düşünüyor. Hâlbuki ondan sonraki nesil, yani daha genç nesil, bulunduğu durumu ve imkânlarını da düşünerek iş yapıyor ve gerektiğinde yapılacakları öncelik sırasına koymak mecburiyetinde kalıyor. Bazı şeyleri ikinci üçüncü plana atıyor veya hiç yapmıyor ya da yapamıyor. Bu düşünceleri paylaşacağı eşi, çocukları, kardeşleri varken bir ihtiyara izah etmek mecburiyetinde hissetmiyor. O zaman da ihtiyar kenarda kendi fikri ile kalıyor ve ona göre çok doğru olan iş neden yapılmadı ki diye düşünüp duruyor. Yavaş yavaş ihtiyarlar ve gençler arasında kopukluk oluşuyor. Bu defa ihtiyarlar kendilerini kenara itilmiş hissediyor.

Bir gün yeğenim Reha'ya dedim ki, "Artık gazetenin başlık yazılarını bile görüp okuyamıyorum. Sen şunları bana oku, sadece başlıkları." Reha, "Tamam!" deyip gazeteyi elimden aldı. Okumaya başladı ama içinden kendisine okuyor, arada bir de bir tanesini bana okuyor. "Bu kadar mı?" diye sordum. "Teyze, diğer yazılar senin ilgini çekmez!" diye cevap verdi. Sesimi çıkarmadım. Bu gazete okunsun diye basılıyor. Herkes de okuyor. Acaba yaşlılar için başka gazete mi çıkarmalılar? Reha'ya göre biz yaşlandık. Yaşlılara o kadar bilgi yeter diye düşünüyor. Bu defa Bora ve Figen gelince denemek istedim. Onlar güzel güzel okudular. Hatta Bora, konu anlaşılmıyorsa altından bir iki satır daha okudu. Ben de haber ile ilgili fikir yürütüp bir yorum yaptım. "Bravo teyze!" dedi. Yani onlara göre yaşlılar anlama kabiliyetlerini de biraz kaybediyorlar.

Adım Adım Yaşlılık

Kuzenim Çetin Kantek ve eşi Tomris ile beraber oturduğumuz bir gün benim yaşımdan laf açıldı. Ben de onlara takıldım, "Bakın, bana çok hürmet edin ki benim yaşama arzum artsın. O zaman siz de diyeceksiniz ki, bak ömürler uzadı, biz de inşallah Gönül abla kadar yaşarız." Çetin bir kahkaha attı, "Yalan değil!" dedi. "Biz şimdi de seni görünce inşallah biz de böyle yaşlanırsınız diye dua ediyoruz."

Geceleri uyumakta zorlanıyorum, hayallere, düşüncelere dalıyorum. Yine böyle bir gece kendi kendime dedim ki, "Artık tembel oldun, hiç gayret göstermiyorsun. Yarın pazar, çocuklar gelecek. Sen de kalk bir yemek yap. Bari bir işe yara. Bunu yapmak o kadar zor değil." Nitekim sabah kalkınca günlük yaşantımızı paylaştığım kardeşim Güngör'le

beraber kahvaltımızı yaptık, çayımızı ve ilaçlarımızı içtik. Sonra korsemi belime taktım ve mutfığa geçtim.

Dolabı aradım, neler var, ne yapabilirim diye bakındım. Pırasa olmaz, beğenmedim. Enginar uzun iş. Dolma daha da zor. Nihayet makarna yapmaya karar verdim. Bol kıymalı makarna yaparsam üzerine de sarmısaklı yoğurt dökeriz, yalancı mantı olur. Hemen tencereyi aldım ocağın üstüne koymak için su doldurdum. Önce kıymasını hazırlamalıyım diye kıymayı dolaptan çıkardım. Sarımsağı elime almıştım ki kapı çaldı. Bora ve Figen gelmişler. “Ne yapıyorsun?” diye sordular. “Size yalancı mantı yapacağım.” dedim. Bora sarımsağı elimden aldı, “Biz yaparız sen yorulma, bırak!” dedi. Figen, “Teyze canın mantı istediye neden bizden istemedin? Aşk olsun. Ben zeytinyağlı dolma ve kadınbudu köfte hazırlayıp getirdim size.” dedi. Sonra da, “Sen ne akıllı kadınsın! Benim yaptıklarım size kalsın diye bizi mantıyla geçiştireceksin.” diye takıldı. Güldüm, “Baksana onu da başaramadım!” dedim.

Böyle kaç defa bir şey yapmaya kalksam hep yarım kaldı. Zaten o ana kadar o kadar yoruluyordum ki onların elimden almaları bana da cazip geliyordu.

Giyinmek Bile Büyük Eziyet

Oltan telefon açtı, “Gönül, Pazar günü İstanbul’a bir tanıdığın düğününe geleceğim.” dedi. “Beni nikâh şahidi göstermişler. Bu arada sizleri de görürüm ama çok oturamayacağım. Düğünden önce uğrarım, düğün bitince de yola çıkacağım. Ankara’ya dönmek mecburiyetindeyim. Şu son zamanlarımızda sizlerle bir arada olmayı emin ol çok arzu ediyorum. Yaş her şeyimizi kısıtladı.” “Çok iyi olur Oltan!” dedim. “Pazar günü çocuklar da bizde olurlar, onlarla da görüşmüş olursun.” Pazar günü geldi. Ben de sözde hazırlanmak için sadece üstümden sabahlığımlı çıkardım. Kıyafetlerimi değiştirmedim ve eşofmanımla oturdum. Oltan geldi, sevindik, konuştuk. Onu iyi buldum, çok sevindim. Eşi Ayfer de çok iyi görünüyordu. Konuşma arasında Oltan bana “Sen kendine bakmıyorsun,” dedi. “Güngör’ü görmüyor musun, bak ne kadar şık!” dedi.

Hakikaten kardeşim Güngör öğretmenlikten alışmış herhalde, sabah kalkar kalkmaz hemen giyinir, kuşanır, makyajını da hiç ihmal etmezdi. Bir saatliğine bile olsa üşenmeden saçına iki bigudi sarardı. Bu durum yaşlandıktan sonra da devam etti. En şık kıyafetlerini de artık evde giymeye başladı. Daha ne zaman giyeceğim ki bunları, diyor. Haklı da. Ben ise yıkanmadan yıkanmaya ancak üstümü değiştirebiliyorum. Altta bir pantolon, kışın üstte bir hırka, yazın ise bir tişört. Ama giyinmek bile benim için artık çok büyük bir eziyet. Bilmiyorum bu bir bahane mi ama eğilip pantolonumu, çorabımı giyinirken bütün kaburgalarım bir yerlere batıyor gibi geliyor, canım çok acıyor.

Aslında ben gençliğimde şık giyinmeye çok dikkat ederdim. Herkes benim güzel giyindiğimi bilir ve bana iltifat ederlerdi. Şimdi buna ihtiyaç hissetmiyorum. Sabah kalktığımda nasılsam akşama kadar aynı kıyafetle oturup gelenin gidenin ne diyeceğine hiç aldırmiyorum. Daha doğrusu aldırmadığımı zannediyordum. Ta ki yeğenlerimden birisi evlenip ailemize yeni katılan gelinini tanıştırmaya getirene kadar. Onun geleceğini öğrenince üzerinde yanlış bir izlenim bırakmamak için kalkıp üzerime şık bir şeyler giymeye çalıştım. Çünkü o benim gençliğimi bilmiyordu. O zaman anladım ki benim lakaytlığım umursamazlığımdan değil artık etrafımdaki beni bilen tanıyan insanlara güzel görünmek için bir ihtiyaç duymamamdan kaynaklanıyormuş. Ne zaman beni hiç tanımayan birisiyle karşılaşacak olsam o zaman rastgele giyinmekten kendim de rahatsız olduğumu fark ettim.

Ayaklarımın altı da çok ağrıyor. Yatarken ayağıma merhem sürmek çok zor oluyor. Bu da yatmama yakın olmalı ki ağrısı hafifleyince uykuya geçebileyim. Bu kaburgalarımın ağrısı yüzünden eğilemiyorum. Ayaklarıma uzanabileceğim kadar alçak bir koltuğa oturup ancak öyle ayaklarıma merhem sürebiliyorum. Aklıma yine annem geliyor. O da dizleri ağrıdığı akşamlar dizlerini merhemle ovdururdu. Artık biz nasıl baştan savma yapıyorsak, her zaman şikâyet edip, “Bu kadar mı zor dizlerime şunu sürmek!” derdi. Her zaman oturduğu pencerenin önündeki divanda aynen benim gibi sık sık uzanıp yatarı ve “Azıcık şu üstümü örtün!” derdi. Biz de sözde örterdik. Ama örtmemizi beğenmez, kızardı, “Neden baştan savma yapıyorsun? Düzgün ört şunu, ayaklarımı arkamı iyice kapatsan olmaz mı? Eliniz mi kırılır, incileriniz mi dökülür!” Onun bu şikâyetlerine o zamanlar çok aldırılmazdık ama şimdi onun yaşına gelince biz de aynı şeyleri hissetmeye başladık. Bize yapılan hizmetlerde aynı annem gibi kusurlar görüyoruz.

Kardeşim Güngör ile birlikte.

Güngör'le Beraber

Yalnızlığı sevmiyorum. Eşimi kaybettikten sonra evimde yalnız kalmaktan hoşlanmadığım için sıkça kardeşlerimin yanına gitmeye başlamıştım. Güngör'ün de eşini kaybetmesinden bir süre sonra kendi evimi kapayıp Güngör ile beraber oturmaya başladım. Tüm kardeşler birbirimize çok düşkündük ama özellikle Güngör, Ayhan ve ben hemen hemen hiç ayrılmadık diyebilirim. Ayhan'ın Ankara'da yaşadığı zamanlarda dahi bütün yazları, bayramları, tatilleri beraber geçirirdik. Nitekim sonra Ayhan da İstanbul'a geldi ve Güngör ile aynı apartmandan bir daire aldı. Yine hep beraber olmaya başladık.

Ayhan'ın bulunduğu mecliste daima neşe vardı. Esprili, şakacı karakteriyle olayları karikatürize etmekte çok yetenekliydi. Çizgisi de çok iyiydi. İmkânı olsa iyi bir

karikatürist olabilirdi diye düşünürüm hep. Ben ne çok neşeli, ne çok sakın sayılırım. Ancak her daim çevremdeki insanlardan çok sevgi ve saygı gördüm. Güngör ise bizden biraz daha sakın, sessiz ve sabırlı bir insandı.

Benim Güngör'ün yanına taşınmamdan birkaç sene sonra Güngör'de unutkanlıklar ortaya çıkmaya başladı. Ölmelerine yakın zamanlarda Ayhan ablam ve Türkan ablamda da bazı unutkanlık sorunları vardı ama çok mühim değildi. Ayhan'ın unutkanlıkları son zamanlarında oldukça ilerlemişti ama bunun onun ilerlemiş yaşında geçirdiği rahatsızlıklara ve ameliyatlara bağlı olduğunu biliyorduk. Ben de üzülmemesi için Güngör'e bunu hatırlatarak endişe etmemesini söylüyor, teselli etmeye çalışıyordum. Ancak Güngör'ün unutkanlığı onlara benzemedi. Yavaş yavaş ilerleyerek öyle bir hale geldi ki neredeyse suyun adını unuttu.

Güngör, gençlik zamanından itibaren çok uzun yıllar migren rahatsızlığı çekmiş ve bu yüzden düzenli olarak bazı ilaçlar kullanmak zorunda kalmıştı. Doktorlar, ondaki bu unutkanlık probleminin esas sebebinin bu ilaçların yan etkisi olduğunu ve verdikleri ilaçların sadece bu ilerleyiş sürecini yavaşlatmaya yarayabileceğini söylemişlerdi. Bu durum Güngör'ün çevresiyle olan iletişimini ciddi anlamda azalttı. Bir zaman sonra konuşulanları bile dinleyemez hale geldi. Güngör için sessiz ve sakın dedim ama çok sosyaldi. Uzun yıllar ilköğretim öğretmeni yapmıştı. Mezun ettiği birçok öğrencisi ve velileri ile güzel dostlukları vardı. Arkadaşlarıyla yemeklere gider, sinemadan, tiyatrodan eksik olmaz, resim yapmayı sevdiği için sürekli çalışır, atölyelere

devam ederdi. Bütün ailede olduğu gibi o da çok kitap okurdu. İçine dönük bir insan değildi. Dolayısıyla bu hastalık onu tanıyan tüm herkesi şaşırttı ve çok üzdü. Yaşadığı bu sıkıntılı durumdan dolayı yanlış bir hareket yapsa kendini suçlu hissediyor ve bu durum bizim üzüntümüzü daha da arttırıyor. Benim onunla beraber kalıyor oluşum elbette çok iyi oldu. Ancak bu olaya şahit olmak da moralimi bozdu ve çok üzdü.

Güngör'ün bir kızı Figen ve ikiz oğulları Tayfun ve Bora var. Tayfun Amerika'ya yerleştiği için eşi Nilüfer ile birlikte yazdan yaza gelebiliyorlar. Figen ve Bora ise haftada en az iki gün mutlaka uğruyorlar. Figen gerektiğinde bazen akşamları da kalıyor. Bu durumu bizim için büyük bir şans sayıyorum. Damadımız Ertuğrul ve gelinimiz Sibel de bu süreçte hem eşlerine hem bize destek veriyorlar. Yanımızda yardımcımız Sultan da var ama Figen tüm alışverişimiz ile ilgileniyor. Saçlarımızın, bakımımızın, banyomuzun yapılması, ilaçlarımızın alınması, hazırlanması gibi her işe koşturuyor. Eksik olmasınlar. Ancak bütün bunları saymamın sebebi ihtiyarların çevreye olan yükünü anlatmak. Bu durumda olan her ihtiyar bunu hisseder ve suçluluk duyar, rahatsız olur. Tıpkı benim olduğum gibi.

Komşuluk

Ben Anadoluluyum ve tüm Anadolulular gibi komşuluğu çok severim. İstanbul'a gelince de çok tatlı komşularım oldu. Fakat komşuluğun kıymetini esas ihtiyarlayınca anladım. Aynı evde olmasalar bile çok yakınında olan ve hemen her gün görüştüğün insanlar doğal olarak birbirlerinin her halini biliyorlar. Yeri geldiğinde akrabalarından bile önce birbirlerinin yardımına koşuyorlar.

Küçük şehirlerde, küçük yerleşim merkezlerinde komşuluk çok güzeldir. Ne kadar az kalabalık olursa insanların birbirleri ile daha sık karşılaşması ve dostluklarını geliştirmesi o kadar fazla mümkün oluyor. Gümüşhane'den İstanbul'a gelirken bu hasletlerden mahrum olacağımı düşünüyordum ve üzüliyordum. Kalabalık ve daha çok apartman yaşamının olduğu bir şehirde, Gümüşhane'de

alıştığım gibi bir komşuluk olamayacağını sanmıştım. Tahminimden çok farklı oldu.

İstanbul'a 1967 yılında geldim ve o zamanlar 'Kat Mülkiyet Kanunu' yeni çıkmıştı. Ben de bu vesileyle bir daire alabildiğim için İstanbul'a taşınmıştım. Bu kanun öncesinde bir apartmanın tamamı sadece bir kişiye ait ve kat sakinleri de genellikle kiracılar olurdu. Özel bir gayret göstermedikleri takdirde bu kiracıların şehrin hızlı yaşamı içinde birbirleriyle komşuluklarını geliştirebilecek pek fırsatları olmazdı. Yeni çıkan kanun ile beraber bina sahipleri her bir katı ve daireyi ayrı ayrı satabilir hale gelmişlerdi. Bu vesileyle aynı apartmanda yaşayan tüm mülk sahiplerinin bir araya gelmesini gerektiren zorunlu apartman toplantıları yapılmaya başlandı. Isınma, temizlik, güvenlik ve benzeri apartmanın idaresine yönelik konuların görüşüldüğü bu toplantılar sayesinde tüm komşular düzenli olarak bir araya gelmeye başladılar. İşte ben de Şişli'de aldığım daire sayesinde on iki komşu almış oldum. Bu toplantılarla başlayan irtibatımız sayesinde çok güzel komşuluk ilişkilerimiz başladı.

Anadolu'daki tüm küçük şehirlerde olduğu gibi Gümüşhane'de de aileler çocuklarını daha iyi okullarda, özellikle üniversitede okutmak istediklerinde İstanbul gibi büyük şehirlere göndermek zorunda kalıyorlardı. Benim de bu şekilde daha önceden İstanbul'a gelmiş kuzenlerim vardı. Bilhassa annemin amca çocukları ve benim çocukluk arkadaşlarım olan Beyge ve Süheyl ile İstanbul'da da yakın oturuyorduk ve sıkça görüşüyorduk. Tekrar bir araya gelmiş olmaktan çok mutluyduk. Uzun bir zaman sonra

Levent'teki Hukukçular Sitesi'ne taşındım. Oradaki komşularımızın birçoğu eşimle meslektaş oldukları için zaten daha önceden tanışıyorduk. Bu arada yavaş yavaş Şişli'deki komşularımdan bazılarını kaybettim. Kuzenlerim Süheyl ve Beyge'yi, sonra eşimi de kaybettim. Artık yalnız kalmamak için ben de Gayrettepe'de oturan kardeşim Güngör'ün yanına taşındım. Büyükkada'daki yazlığımıza da yine Güngör ile beraber gidip geliyoruz.

Güngör'ün Gayrettepe'deki komşuları ile daha önceden tanışıyordum. Gelip giderken tanıştığımız, görüştüğümüz dostlardır. Oraya taşındıktan sonra artık ihtiyarlamıştım. Gördüm ki komşuluk özellikle bu dönemde daha da kıymetliymiş. Arkadaşlarım, ahabplarım artık benim gibi yaşlanmış, ihtiyarlamış durumdalar. Ne ben onlara ne de onlar bana kolayca gelemiyorlar. O yüzden apartmandaki komşularımız bizim için daha da önemli hale geliyorlar.

İstanbul'daki dairemizde yan komşumuz Suzi'nin kapısını her an çalabiliriz. Eşi ve çocuklarıyla her derdimize koşarlar. Bazen kapının kilidini açamadığımda Suzi her defasında hiç acizlenmeden gelip kapıyı benim için açar. Üst katımızda oturan Serpil ve en üst katta oturan komşusu Seval neredeyse her vesileyle arar hatırlarımızı sorarlar. Sırasında kahvelerimizi bile pişirip getirir, bizi yalnız hissettirmezler. Hepsi sağlam aile yapılarına sahip samimi dostlarımız.

Yazın Büyükkada'ya gidince adanın güzelliği komşularımızla beraber kırk kat daha güzelleşiyor. Yazlık olması sebebiyle kapı önünde, bahçede, balkonda daha çok

Büyükkada'da komşularımızın bir kısmı ile birlikte.

vakit geçiriliyor ve komşularımızla sıklıkla karşılaşma şansımız oluyor. Bizim binamızın üst katında oturan Tomris ve Çetin Kantek zaten neredeyse tüm seyahatlere de beraber gittiğimiz çok yakın akrabalarımız ve can dostlarımız. Komşuluklarıyla olduğu gibi seyahat arkadaşlıklarında da her daim yakınımızdalar. Yan komşum Nezih Beyler ile adadaki evimizi aynı zamanda almıştık. Kendisi bizden biraz daha genç ama beraber yaşlandık. Sık sık uğrar, çarşıya giderken her zaman bir ihtiyacımız olup olmadığını sorar.

Sağ tarafımızdaki binada oturan Nurhan Atasoy ve yeğeni Gül İrepoğlu belki on on beş yıllık komşularımız. Her ikisi de kendi alanlarında profesörlük unvanları elde etmiş çok değerli ve bilgili akademisyenler oldukları gibi aynı zamanda komşuluğu da çok iyi bilen insanlar. Böyle değerli komşularımızın olması, sadece sohbet ederken bile insanın ufkunun açılmasını sağlıyor. Üst katlarında oturan Cahide Hanım ve eşi ekonometri profesörü Meriç Bey neredeyse otuz yıllık komşularımız. Her zaman uğrar hal hatır sorarlar, evimizin birer insanı gibidirler. Evimizi kendilerinden satın aldığımız Gülüman ve eşi Erdoğan Bey de aynı binada oturuyorlar. Her daim dostluklarına ve komşuluklarına güvenilir insanlardır. Yine aynı binada oturan Sefa Bey'i her zaman kardeşim Ozan'a benzettiğim için bende özel bir yeri vardır. Çok sevdiğim eşi Cansen adaya geldiğinde sokağımızın neşelendiğini hissedirim.

Büyükada'da geçirdiğimiz kırk yıldan fazla süre içinde tanıştığımız, düzenli görüştüğümüz birçok değerli insan oldu. Birçoğu bizden önce ayrıldılar aramızdan ama

bazıları ile görüşme sıklıklarımız çok azalsa bile haberleşiyoruz. Aramızdan ayrılanların birkaçından burada da bahsetmek istiyorum. Ünlü felsefe profesörü Macit Gökberk ve eşi Zahide Hanım, ressam Tiraje Dikmen ve eski Turing Başkanı Çelik Gülersoy ile de evlerimizin yakınlığı vesilesiyle sıkça görüşürdük. O vakitler annem bizimle beraber yazlıkta olurdu. Bu komşularımız da annemle sohbet etmekten keyif alır, ziyarete geldiklerinde annemle özellikle geçmişten konuşturlardı. Annem de bu sohbetlerden keyif alırdı.

Annemi anlattığım kitabımda annemin anlattığı bu eski hatırlarından birçoğunu yazmıştım. Çamlıca Lisesi'nde okuduğu dönemde İstanbul'un İngiliz işgaline uğraması sebebiyle okullarında Türk bayrağının indirilip İngiliz bayrağının çekildiği töreni her anlatışında hep aynı kelimeleri tekrarlardı, “Hocalarımızı da hiç affetmiyorum! Onlar gelip o törene katılmadılar ama bizi de bir şekilde uyarmadılar. Son derste bize törene katılmamamızı, çantalarımızı alıp evimize gitmemizi söyleyebilirlerdi. Hiç değilse büyük sınıflardan birkaç kişiyi uyarsalar onlar bizi ikaz ederdi. Biz de kendimizi yerlere atıp, o çirkin merasimi izlemeye mecbur kalmazdık.” Bu konuyu her anlattığında heyecanlanır ve burnunun ucu kızarırdı. Bunun peşinden Halide Edip'in nutkunu dinlemek için okuldan kaçıp edebiyat hocalarıyla beraber Sultanahmet'e gitmesini anlatırdı. O nutkun etkisiyle kendisinin de bir Halide Edip olmaya karar verdiğini ama bunu başaramadığı için çok üzüldüğünü söylerdi. O bunları anlatırken bir seferinde Çelik Gülersoy kalkıp onun ellerini öpmüş ve “Böyle düşünen her Türk kadını zaten bir Halide Edip'tir!” demişti.

Büyükkada'dan iki güzel dostum Nazan Akpınar ve Hatice Karataş ile birlikte Adalı Ressamlar Sergisi'nde Güngör'ün resminin önünde.

Ressam Tiraje Hanım'a daha teferruatlı anlatırdı; “Kızım, nişanlım askerdeydi! Çevremdeki tüm komşularıma, akrabalarıma her gün ölüm haberleri geliyordu. Ben bir taraftan çeyiz işliyor bir taraftan da gizli gizli ağlıyordum. O el işlerimin, oyalarımın her düğümünde benim gözyaşlarım vardır. Allah'a şükür ki sonra nişanlım yaralı ama sağ döndü askerden...”

Sonbaharla beraber bizim adadan dönme zamanımız geldi. Komşularımızın birçoğu bizden önce dönmüştü. Zaten son senelerde komşularımızın bir kısmı değişti ve yeni kiracılar geldi. Eskileri çok kıymetliydi ama yeni komşularımız da bir o kadar değerli insanlar. Ama maalesef ben artık eskisi gibi komşuluk yapamıyorum. Gözüm doğru düzgün görmüyor, gördüğüm zaman tanıyamıyorum bile. Komşuma mı selam veriyorum, tüp ya da su getiren çocuğun mu hatırını soruyorum bilemiyorum. Yakından görüştüğümüzde bunları söyleyince “Biz biliyoruz, sen dert etme!” diyorlar. Ama yine de bu durum beni üzüyor.

İşte bu sene de adayı sırayla terk etmeye başladık. Yeni komşularımızdan birisi rahatsızlanarak ayrılmıştı adadan. Maalesef kaybettiğimizin haberini aldık daha sonra. Kuzenim Çetin ve eşi Tomris bugün sabah ayrıldılar. Biz ayrılırken yan komşumuz Cahide Hanım bir hafta sonra kendisinin de döneceğini söyledi. Benim gibi yaşlı olan Nurhan Atasoy ile telefonla konuşmuştum, İstanbul'a gidince düştüğünü söyledi, “Artık ihtiyarladık! Gözümüz bastığımız yeri görmüyor, siz de kendinize dikkat edin!” diyordu. Bütün ihtiyarların problemleri aynı. İnşallah bir sonraki yaz yine hep beraber olabiliriz.

İstanbul'da bizden daha genç olan akrabalarımız, tanıdıklarımız bizi ihmal etmiyor ama bu ziyaretler de artık eskisi gibi değil. Çünkü artık konuşabileceğimiz mevzularımız azaldı. Ben televizyon izleyemiyorum, gazete takip edemiyorum, kitap okuyamıyorum, dükkân mağaza gezemiyorum, eskiden konuşmaktan zevk aldığım hiçbir konuyu takip edemiyorum, konuşamıyorum. Hal hatırdan, hastalıktan, biraz da eskilerden başka bir şey konuşamaz olduk. Ziyaretçiler de sıkılıyor, ben de sıkılıyorum. O yüzden bu ziyaretler yarım saati, bir saati geçemiyor. Geçenlerde böyle bir ziyaretçimiz uğradığında evde yeğenlerim vardı. Onlar da sohbe katılınca laf lafı açtı birkaç saat güzel sohbet ettik. O da ben de mutlu olduk. İki başımıza olunca hiç birimiz keyif almıyoruz. Artık ziyaretler 15 dakikayı geçince beni sıkıyor ve mutlaka ki karşı tarafı da sıkıyordur. Ama bir iki saat dinlendikten sonra, gene canım sıkılıyor ve gene 15-20 dakikalık bir sohbeti arzu ediyorum. İşte yaşlılığın getirdiği zorluklardan biri daha.

Geçmişteki İhtiyarlar

Şimdi gençliğime döndüm. O zamanlar bizim çevremizde bulunan ihtiyarları, Lütfiye halamı ve Yenge'yi hatırladım. (Lütfullah dayımın annesi Mahbube yengeyi hepimiz sadece Yenge diye bilirdik.) İki beraber sedirin başında otururlardı. Dizlerini karınlarına doğru çeker, hafif sallanarak kendi kendilerine türkü, şarkı mırıldanırlardı. Yenge'nin en çok Yemen türküleri söylediğini hatırlıyorum: 'Al yeşil bayrağı gelin mi sandın, Yemen'e giden döner mi sandın, ...', 'Ah o Yemen'dir, gülü çemendir, giden gelmiyor, acep nedendir...' Lütfiye halam ise 'İnce bel üstüne şalı neylersin, bu güzellik sende malı neylersin, ...' ya da 'Sarı kızın ayağında nalini, zannedersen kaymakamın gelini, ...' türkülerini severdi.

O zamanlar evinde oturan insanları dünyaya bağlayan

ve vakitlerini hoşça geçirmesini sağlayan en önemli şey radyoydu. Bu ihtiyarlar da o zamanki herkes gibi bu yeni cihazı, radyoyu dinlemeyi severlerdi. Mahbube yengenin oğlu Lütfullah dayım hava müfettişi olarak görev yapıyordu ve şehir şehir dolaşırdı. Yengem radyoda ne zaman haberleri dinlemeye başlasa etrafındakilere, “Susun, susun! Dinleyin bakın, Lütfullah geliyormuş!” derdi. Haberlerin hep oğlu Lütfullah’tan bahsettiğini zannederdi.

Lütfiye halamın tepkisi ise daha farklıydı. Radyoda dinlediği herkesin canlı yayın yaptığını kabul ederdi. Mesela uzun süre şarkı türkü okuyan birilerini dinledikten sonra şarkı söyleyenlerin de insani ihtiyaçlarını düşünür, “Ayıptır, kapatın artık radyoyu! Bu koskoca insanlar da aç oldular, evlerine gidecekler, yemek yiyecekler!” diye söylenirdi.

Biz onların bu hallerine bakar gülerdik. Onlara göre gayet normal olan bu davranışlar bize komik gelirdi. Acaba şimdi bizim de bazı hallerimiz davranışlarımız gençlere, yeğenlerime komik geliyor mu, bilemiyorum.

Mesela ben de aklıma geldikçe kendi kendime gençliğimde ezberlediğim bazı şiirleri sesli sesli okuyorum. Yine böyle şiirleri okuduğum bir gün Bora bana dedi ki, “Teyze, sen özellikle bu iki şiiri çok seviyorsun herhalde. Hep bunları okuyorsun.” “Evet, dedim. Çünkü bu şiirlerde ben artık kendimi buluyorum:”

*Yoluma gül serperdin her gün eteklerinde
Gönlümün üzerinde bir tül dudaktı zaman
Sonra neden neşeni büktün bileklerimde
Neden beni yollara böyle bıraktın zaman
Yalvardım sözlerimi duymadın sağır gibi
Kalbin ne kadar pekti, tunç gibi, demir gibi
O en güzel günleri çiçek koparır gibi
Birer birer koklayıp göğsüne taktın zaman
Vazgeçmiştim hayatın baharından yazından
Dur dedim anlamadı kalbimin niyazından
Karanlık gecelerde bir çeşmenin ağzından
Düşen damlalar gibi durmadan aktı zaman*

Cezmi Tahir Berkin – Safranbolu’da Şiir

*Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden
Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak
Ve bir zaman bakacaksın semaya ağlayarak
Sular sararmış, yüzün perde perde solmakta
Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta*

Ahmet Haşim – Merdiven

Şimdi düşünüyorum da Lütfiye halam ve Yenge yalnızlıklarını, konuşma ve ses duyma ihtiyaçlarını şarkıları mırıldanarak gideriyorlardı. Benim sesim güzel değildir, o yüzden şarkı söylemeyi beceremem ve sevmem. Bu konudaki ihtiyacımı şiir ile gideriyorum. Sadece ezberimdekileri okumakla kalmayıp, kendi kendime şiir de yazmaya çalışıyorum. Son zamanlarda çokça tekrar ettiğim bu iki şiirde olduğu gibi kendi yazdığım şiirlerde de ihtiyarlığımı buluyorum:

Yaşlı Kayık

*O yaşlı bir kayıktı
Atılmış bir kenara
Sahibinin oğlu
Almış yeni bir tekne
Babasıyla gezdiği
Bu tekneyi unutmuş
Bakmıyor hiç yüzüne
Kürekleri de aldı
Tekne sanki kel kaldı
Her tarafı delindi
Tahtaları kurtlandı
Çekildiği kıyıda
Mahzun mahzun duruyor
Eski anılarıyla
Denizi seyrediyor*

İhtiyar Mutlaka Ölür

Annem İstanbul'dayken pek bir işimize karışmazdı ama Gümüşhane'ye gidince bize nefes aldırmazdı. Her şey onun elindeydi. Ama evlendiğimde durum çok farklılaştı. Geç evlendim, 39 yaşındaydım, eşim Rıfkı ise 57 yaşındaydı. Rıfkı az konuşan, evet - hayır ile yetinen birisiydi. Masaya su koymasam, konuşmak zorunda kalmasın diye kalkar kendi alırdı. Öte yandan etrafında çok da sayılıp, hürmet edilen birisiydi. Benim hiçbir şeyime karışmaz, aldığı maaşı da olduğu gibi bana teslim ederdi. Yüzde onunu kendi sigarası ve kitapları için kullanırdı. Ama önce maaşını bana verir sonra kendi payını isterdi. Aldığıma verdiğime de karışmaz, evi yaksam yıksam neden yaptın demezdi. Sadece, “Gönül, hesaplı kullan, parasız kalma!” derdi. Yaşlılara karşı çok saygılıydı ve çocukları da çok severdi. Başlangıçta bu evlilik nasıl yürüyecek diye hep düşünürdüm.

Ama bir gün geldi ki sanki biz hep konuşuyormuşuz gibiydi. Bakışından, duruşundan ne demek istediğini anladım. 36 sene müşterek yaşadık, 93 yaşında kaybettim. Son zamanlarında bana, “Gönül, seneler çabuk geçiyor, bir bakacaksın ki sen de benim yaşıma gelmişsin. Onun için hiç bir şeyin üzerinde durma, yaşamaya bak!” demişti.

Babam, “Yaşlılık iyidir!” derdi. “Bilgi ve tecrübe doruğa çıkar, hırslar yok olur. İnsanın en mükemmel zamanıdır.” Babam 67 yaşında öldü. Ona ihtiyarlamak nasip olmadı. Onun yaşlılığını düşününce insanı tedirgin edecek hiçbir isteğini hatırlamıyorum. Belki biraz da o yüzden çok ağırbaşlı ve saygın birisi olmuştu. Benim öyle olmama imkân yok. Ben etrafımdan sürekli talepte bulunuyorum ve olaylara karışma isteği duyuyorum. Çünkü ben kendimi icraatçı olarak görüyorum.

Geçenlerde yeğenim Bora geldi ziyaretimize. “Teyze,” dedi, “1+1 60 metre kare bir daire almaya karar verdim. Ne diyorsun?” Geçen sene evlerin fiyatları yükselmemişti alalım diye ben ısrar etmiştim ama ilgilenmemişti. Sorduğuna pişman olmasın diye bir şey demedim. “İyi olur!” dedim sadece. Ama buraya yazmadan duramadım yine de. Bana göre böyle düşünmem normal ama buraya yazmam ihtiyarlığımdan olabilir.

Ben 90 senelik bu yolu yaya yürüdüm. Ne uçakla ne helikopterle gittim. Ama arkamda yük de yoktu. Şimdi bizim yeğenlere bakıyorum onların imkânları bende olsaydı, bu başardıklarının on katını başarırdım diye düşünüyorum. İçimden öyle istiyorum ki keşke onların gücü şimdi bende

olsa da onlara nelerin nasıl yapılacağını gösterebilsem. Biz her şeyi çok zor şartlarla yaptık. Zorluklarla mücadele ederek bir yere gelen insanlar her zaman daha başarılı oluyorlar. İnsan zorluk görmeyince mücadele gücüne sahip olamıyor. Benim yeğenlerimde de aynı şeyi görüyorum. Hayat onlara kolay geliyor. “Teyze/hala biz de düşünüyoruz, her şeye aklımız eriyor. Kendini ne diye yalandan yoruyorsun!” diyorlar. Çünkü ben artık bir ihtiyarım.

Bugün bir de kötü haber aldım. Çok sevdiğim genç bir arkadaşımı kaybettiğimi öğrendim. Her zamanki gibi suçluluk hissine kapıldım. Keşke Allah bu işi sıralı yapsa da kimsenin canı yanmasa. Belki ben kuruntu yapıyorum, herkes yaşayan ihtiyara bakıp, “Bak bu yaşıyor ama gencecik olan gitti!” diyecekmiş gibi geliyor. Kimin ne zaman öleceği belli olmuyor elbette ama annemin sözünü hatırlıyorum ‘Genç de ölür ama ihtiyar mutlaka ölür!’

Yaşlıya Bakış

Elli yaşlarımda vardım. Sokakta kimse bana aldırılmaz, rahat rahat yürürdüm. Ben de kendi kendime düşünüyordum ki Cumhuriyetin kuruluşu ve devrimlerden sonra insanların kadına bakışı değişti ve kadını sokakta tek başına görmeye alıştılar.

Bir gün Şişli'den Gayrettepe'ye gelirken yanımda yeğenlerim Figen ve Nilgün vardı. Gençler, konuşa güle neşeli bir şekilde yürüyorlardı. Yoldan geçen başka insanların dikkatini çektiklerini, dönüp onlara baktıklarını fark ettim. O zaman anladım ki bana bakılmamasının sebebi toplumun değişmesi değil benim değişmem yani benim yaşlanmış olmamış. Ama şimdi bana yine sevgiyle bakıyorlar. Çünkü artık yardıma ihtiyacı olan bir ihtiyar oldum. Yolu geçerken, eşyayı taşıyorlar, yer veriyorlar.

Bu ilgiden gençliğimdeki gibi gururlanmıyorum ama mutlu oluyorum. Çünkü benim buna ihtiyacım var.

Levent'teki evimden çıktım, metroya kadar yürüdüm, yoruldum. Elimde de bir paket vardı. Mecidiyeköy'e gideceğim. Metroya binince çok kalabalık olduğunu gördüm. Gözümle oturacak yer arıyordum ki ayakta duran yaşlıca bir hanım ve oturan genç bir delikanlının münakaşa ettiklerini fark ettim. Delikanlı yavaş yavaş yerinden kalkarken söyleniyordu, "Teyze, hem öğrencilerin okula, hem çalışanların işe gitme saati. Ne diye bu saatte çıkıyorsunuz yola! Biraz geç çıksanız olmaz mı?" Kadın delikanlının kalktığı koltuğa oturmuştu ama onun bu söylenmelerine sinirlenmiş, ona cevap veriyordu, "Sana mı soracaktım kaçta çıkacağımı!" Delikanlı da, "O zaman ne diye gelip başımda dikiliyorsun?" dedi. Onlar böyle münakaşa ederken metro ilk durağa gelmişti. O delikanlı indi. Ben ayakta kalmış hala etrafıma bakınıyordum. Başka bir genç delikanlı kız arkadaşının yanından kalkıp, "Teyze, buraya otur!" diyerek yer verdi. Suçlu suçlu oturdum. Çocuğa, "Yavrum, sana da yer verenler çok olsun!" dedim. Eliyle uzanıp dostça omzuma dokundu. İneceğim durağa geldiğimizde kalkarken benim elimdeki paketi de alıp bana yardım etti. "Sen de mi burada ineceksin?" dedim. "Evet, teyze! Beni tanımadın mı?" dedi. "Ali'nin oğluyum ben." Güngörlerin apartman görevlisi Ali'nin oğluydu. Çok da sevdiğim bir çocuktur. Ama o münakaşanın tesirinde kaldığım için fark etmemişim.

Arkadaşlar

Kardeşim Güngör, kuzenim Çetin'in eşi Tomris, akrabalarımız İnci ve Nur ile beraber çok güzel vakit geçirirdik. Ayda bir iki kez toplanıp oyun oynardık, yemek yerdik. Yurt dışında ve yurt içinde birçok geziye hep beraber gittik. Amerika'ya, Avrupa'ya, Uzak Doğu'ya, İpek Yolu turlarına, Seyşeller, Hindistan, Volga gemi gezilerine hep bu ekiple beraber gittik. Her sene mutlaka Afyonkarahisar'da kaplıcaya, Kıbrıs'ta oyun oynamaya, Antalya'da kampa beraber giderdik. Çok iyi anlaşılan, güzel bir ekip olmuştuk. Ta ki artık benim gözüm görmez, kulaklarım işitmez hale gelene kadar. Yani 88 yaşından sonra artık bunlara iştirak edemeyeceğimi söyledim. Zaten hemen peşine de pandemi olayı gerçekleşince iyice eve kapandık. Arkadaşlarım hiç değilse arada bir toplanıp beraber yemek yiyelim dediler. Turlara katılan başka arkadaşlarımız da dâhil oldu.

Bize özel muamele gösterip masanın en başına oturtular. Masada oturanların ne gözlerini görebildim ne konuşmalarını duyabildim. Bu olayı da orada noktaladım. İhtiyar olunca çekilmesini bilmek lazımmiş.

Her ne kadar artık arkadaşlarımızla buluşup oyun oynayamıyor olsak da yine arada bir görüşebiliyoruz. O da ancak onlar bizi ziyarete gelirse. Arkadaşlarımın böyle ziyarete geleceği bir gündü. Üstüme düzgün bir şeyler giyiniş hazırlanmak istedim. Her zaman uzun bir inci kolye ile beraber kendime çok yakıştırdığım bir kıyafetim vardı. İnci kolyem uzun olduğu için ucunu düğümleyerek kullanırdım. Yine aynı kıyafeti ve incilerimi taktım. Odadan çıkarken aynada kendime bakayım dedim. Bir baktım ki beli bükülmüş ihtiyar bir kadının boynundan aşağı sarkan ucu düğümlü bir ip var. O halim bana öyle gülünç geldi ki incileri boynumdan çıkartıp attım. İpi de koptu taneleri etrafa saçıldı. Aslında kolyeyi değil ihtiyarlığı yakıştıramıyorum kendime.

Bir gün telefon çaldı. Eskiden çokça görüştüğüm okul arkadaşım Nejla, “Gönül bir gün gelip seni görmek istiyorum ama başkası olmasın. Dünya meselelerinden uzak kaldık, eski günleri doya doya baş başa görüşelim istiyorum.” dedi.

Nejla benim Eskişehir'den arkadaşımdı. Ailesinin bizden daha modern bir yaşantıları vardı. Annesi Madam Meri, kardeşi Evdoksiya ile beraber ablamı da yanlarına alıp akşamları dışarı çıkarlardı. Böyle kadın kadına geceleri dışarı çıkmak o zaman için bize göre daha modern bir anlayıştı ama biz de onlara uymuştuk. Ailesinin etkisiyle

Bir Uzak Doğu gezisinde kuzenim Çetin, eşi Tömrıs, arkadaşım Aynur, ben ve kızkardeşlerim Ayhan ve Güngör.

Nejla da bizden daha rahat bir kızdı. Onunla her gece dışarı çıkar, beraber oyun oynardık. Nejla ile hemen her gün ve her gece okuldan sonra beraberdik. Evde karpuz soyarken Nejla karpuzun ortasını doğrar ama kabuklarını fazla sıyırmaz, bilerek biraz etli bırakırdı. Sonra o kabukları üçer parmak genişlikte parçalara bölüp bir tabağa doldururdu. Pencerenin önünde beraberce oturup bu kabukları yemekten büyük bir zevk alırdık.

Ben Gümüşhane'ye döndüm, Nejla Eskişehir'de evlendi. Seneler geçti, ben İstanbul'a gelip yerleştikten sonra tekrar buluştuk. Bir araya geldiğimiz zaman yine beraber çok güzel vakit geçirirdik. Aradan yine seneler geçti. İkimiz de yaşlandık. Gidiş gelişlerimiz seyrelti. Bana telefon açıp, "Gönül şimdiye kadar yaşlıydık, artık ihtiyarladık!" diyen arkadaşım Nejla'ydı. "Ama ihtiyarlığın da kendine göre bazı iyi yanları varmış," derdi. "Bakkala fırına gittiğimde bana özel muamele yapıyorlar, yolda karşıdan karşıya geçerken çantamı taşıyor, otobüste yer veriyorlar."

Ama öyle bir gün geldi ki Nejla'nın da artık sokağa çıkması zorlaştı. Benimle görüşmek istediğini söylediği telefon işte bu dönemde gelmişti. Bir yeğeni onu arabayla alıp bana getirdi. Akşam uğrayıp alacaktı. Benden daha fazla ihtiyarlamış gibi gözüküyordu. Beli bükülmüş, kamburu çıkmıştı. Ama her zaman olduğu gibi yine şık giyinmişti. O gün bile kafasında şapkası ile gelmişti. Pencerenin önünde oturup uzun uzun eski eğlenceli günleri konuştuk. Aklıma karpuz kabukları geldi, sordum yine öyle yapıyor musun diye. "Artık benim ne gücüm kaldı ki, önüme ne getirirlerse onu yiyorum." dedi. Bir ara biraz yatıp

Eskişehir'den iki arkadaşım, solda Nejla, sağda Bahriye.

dinlenmek istedi. Yatıp bir hayli uyudu. Ben de zaten uzun süre oturamadığım için uzanıp dinlendim. Akşam yedide yeğeni alıp götürdü. İkimiz de mutlu olmuştuk ama ben onda, o da bende yaşımızı gördük. İnsan kendisi değil de akranını görünce ihtiyarladığını daha iyi anlıyor.

Eskişehir'de enstitüde okurken bir başka arkadaşım da Bahriye'ydi. Mahalle komşumuzdu. Ancak o, Nejla'nın aksine daha kurallı bir ailenin kızıydı. Akşamları bize iştirak etmezdi. Onunla olan gezilerimiz daha çok gündüzleri okuldan kaçıp sinemaya, hamama, dondurmacıya gitmek şeklindeydi. Ablamlar benim Bahriye'yle beraber olduğumu bildikleri zamanlarda benden endişe etmezlerdi. Aşırı bir şey yapacağımı düşünmezlerdi. Hâlbuki neredeyse her gün okuldan kaçıyorduk. Bir akşam eve geldiğimde Mustafa abim, "Köprübaşı'nda çok güzel bir dondurmacı varmış." dedi. Ben de boş bulunup, "Evet, çok güzel!" demiştim. Mustafa abim zaten bizi orada gördüğü için söylüyormuş. "Sen nereden biliyorsun?" deyince mecburen söylemişim Bahriye ile beraber gittiğimizi. Eskişehir çok büyük bir yer değildi herhalde ki bu okulu astığımız seferlerin çoğunda bir vesileyle yakalanırdık.

Seneler sonra Bahriye ile İstanbul'da görüştüm, bize geldi. Kız kardeşi de yanındaydı. Bahriye Tatardı. Irkının da özelliği olsa gerek, yaşını pek göstermiyordu. Ben de, "Aman ne güzel! Sen hala genç duruyorsun! Ben gelemem ama sen yine bana gel." dedim. O da tekrar görüşebildiğimiz için çok mutlu olmuştu, "Gelirim!" dedi. Aradan çok zaman geçmemişti ki Bahriye'nin ölüm haberini aldım. İhtiyarlayan arkadaşlarım beni teker teker terk ediyorlar, ben hala yaşıyorum.

*Kadir abinin yolcu kabini de olan Austin kamyonu bizim gibi
bir çok Gümüşhaneli'nin yükünü ve yolcusunu taşımıştır.*

Dağlar da Güzel Görsün

Annem ile beraber o vakitler Diyarbakır'da Karayollarında çalışmakta olan Orhan abimin yanına gidiyorduk. Erzurum'dan trene bindik. Uzun bir zaman sonra tren durdu. Dediler ki, tünel çökmüş, tren daha fazla ilerleyemiyor. Tünel'in altından geçtiği tepeyi yürüyerek aşacakmışız. Tepenin ardında, tünelin diğer ucuna gelen başka bir tren varmış, ona binecekmişiz. Çok kalabalık bir yolcu grubu ellerinde bavulları, eşyaları, yükleri ile bu tepeyi tırmanmaya başladı. Herkes hızlı hızlı gidiyor. Bizim de yürümemiz lazım ama annem için öyle kolay bir şey değil. Elimizde bavullarımız da var. Etrafıma bakındım, bazı yolculara yardımcı olan delikanlılar var. Onlardan birisine, "Bize de yardımcı olabilir misin?" diye sordum. Elinde eşyalar ve yanında yaşlıca bir adam vardı. Delikanlı, "Tamam abla, siz burada bekleyin." dedi. "Ben bey amcaya

yardım edeceğim. Onu götüreyim, sonra gelip size yardım ederim.” Biz yavaş yavaş ilerlerken onlar önden hızlıca gittiler. Baktım, bizim gibi geride kalanların hepsi ya yanlarında yaşlısı olanlar ya da çok fazla yükü olanlardı.

Delikanlı söylediği gibi geri geldi. Bavullarımızı, eşyalarımızı aldı. Yine de yavaş yavaş tırmandık tepeyi. Buna rağmen tepeye çıktığımızda çok yorulmuştum. Orada soluklanmak için durduğumuzda “Aman!” dedim, “Ne kadar yoruldum!” Delikanlı bana dönüp yorgunluğumu unutturacak kadar güzel bir iltifat yaptı, başıyla beni işaret ederek, “Ablacım boş ver, iyi oldu! Dağlar da bir güzel görsün!” dedi. Tepeyi inip bizi bekleyen trene ulaştık. Sanıyorum indiğimiz trenden daha az sayıda vagonu vardı ki hepimiz balık istifi oturabilmiştik. Şimdi 90 yaşındayım ama hala bu eski anıyı düşündüğümde aklıma çaktığımız eziyetten çok o güzel iltifat geliyor.

İleride Lazım Olur

Babamı 67 yaşındayken kaybettik. Gümüşhane’deki evimizin karşısındaki tepenin yamacında bir aile kabristanımız vardı. Oraya defnettik. Onu kaybetmenin üzüntüsü ile o kabristanı güzelleştirmek için çok uğraştım, akasya ağaçları ve çiçekler diktim. Güzel bir bahçe yapmaya çalıştım. Bunları yaparken bana yardım eden bir akrabamız vardı, Pehlivan Yusuf. Lakabına uygun şekilde iri yapılı, güçlü kuvvetli birisiydi.

Yusuf bir gün bizim evimize uğradığında mahkemeden geldiğini söylemişti. Mavrengilli bir komşu kadın ile bahçede su davası olmuş, münakaşa etmişler. Kadın kendisini dövdü diye Yusuf’u şikâyet edip mahkemeye vermiş. “Aç yelloz, kolunu kırdığımı söylüyormuş!” dedi. Duruşmaya gittiğinde hâkim Yusuf’a, “Sen bu kadını

dövdün de mi düşüp kolunu kırdı?” diye sormuş. Yusuf, “Hâkim bey sizin aklınız alıyor mu? Ben şuncacık kadına bir yumruk vursam orada canını alırdım. Üstüme gelince elimin tersiyle iteledim de yuvarlandı.” demiş. “Hâkim bile inanmadı aç yelloza. Ben böyle söyleyince gülmeye başladı.” diye anlatmıştı.

Bahçeyi düzenlemek için beraber çalışıyorduk. Yusuf ağaç diplerini, yabani otları güzelce temizlemişti. Kenarda üst üste yığılmış birkaç parça mermer taş vardı. Daha önce yapılan mezarlardan artan taşlar. Orada öyle durmaları gözüme çirkin gözüktüğü için Yusuf’tan onları kabristanı çevreleyen duvarların dışına atmasını istedim. Yusuf itiraz etti, “Gönül abla, olur mu öyle şey? Bunlar sağlam taşlar, yakında sizin kabristanınıza da lazım olacak!” dedi. Bunu söylediği zaman ona çok gülmüştüm. Ölüm o zaman bana çok uzak gözüktüğü içindi sanırım. Şimdi aradan 70 sene geçti ama Yusuf’un bu sözünü daha sık hatırlıyorum ve hiç gülmüyorum.

Annem de ölmekten çok mezarda nasıl yatacağından korkardı. “O karanlık mezarda, toprağın altında nasıl yatacız!” diye acizlenerek söylenirdi. Belki onun da etkisiyle ben de karanlıkta kalmaktan, yatmaktan hoşlanmam. Uyurken bile pencerenin perdelerini açar, dışarıdan ışık gelmesini isterim. Sanki uykuya yatacakmışım gibi mezarda nasıl yatarım diye korkardım. Ta ki ilk ameliyat olana kadar. Ameliyata girmeden önce bana narkoz verdiler. Bir yatağa yattığımı bir de kalktığımı biliyorum. Öyleyse mezara girmek de bundan farklı değildir diye ikna oldum ve o çekincem geçti. Ama Gümüşhane’deki mezarlıkta yatmam

dedim yine de. Her ne kadar güzelleştirmek için çok uğraştımsa da orası çok تنها bir yer. Zincirlikuyu gibi bir mezarlık bana daha cazip geldi. Hem kalabalık hem de caddenin üzeri. Aydınlık ve ışıkl. Mezarlığın yanı yöresi de evlerle binalarla dolu. Orada çok korkmam herhalde. Yaş ilerleyip ölüme yaklaşıncı mezarlık olayını daha kabullendim sanki.

Gümüşhane'ye Özlem

Günlük gailelerden uzaklaştık. Etrafımızda olanları izlemek, takip etmek mümkün değil bizim için. Artık düşünecek bir şeyimiz kalmadığı için anılarla yaşıyoruz.

Saydım, Gümüşhane'den ayrılalı 56 sene olmuş. İstanbul'a taşındıktan sonra fırsat buldukça hep gidip gelirdim. Ama yazlıklar, seyahatler yüzünden gittikçe daha seyrekleşmişti. Yine bundan çok müteessir değildim. Ne zaman istersem gidebilirim düşüncesi bana rahatlık veriyordu. İhtiyarlayınca artık bu rahatlık ortadan kalktı. Ne seyahate ne tatile gidemez oldum. Eskiden gittiğimiz kamplara, kaplıcalara artık gidemiyorum. Artık Gümüşhane'ye istediğim an gidebilirim düşüncesi de ortadan kalktı. Bu durum oraya olan özlemimi daha da artırdı.

Yattığım zamanlarda hep kendimi iyi hissediyor, artık Gümüşhane'ye gideyim diye karar veriyorum. Uçakla gitmek bana çok zor geliyor ama arabanın arka koltuğunda, gerektiğinde yatıp uzanabileceğim şekilde gidebileceğimi düşünüyorum. Bu düşünce beni öyle rahatlatıyor ki Gümüşhane'yi adım adım düşünüyorum. Arkadaşım Hatice'yi, Körhacı çeşmesinden su içmeyi, Değirmenbahçe'de Jaleleri, Suatları gözümün önüne getiriyorum. Karakellelerin, Müezzinlerin mahallelerini, Balyemezlerin evini geçiyorum. Karabiberlere geçen köprüden sonra bizim evimize varıyorum. Suyumu, kahvemi hazırlayıp çocuklarla beraber içiyoruz. Latifli Köprüsü'nden geçip dünürlerimiz Sanların evine gidiyorum. Onlara her gidişimizde bizi misafir sayıp, kendi yaşlarını düşünmeden arkama minder koyan o muhterem insanları Selime Hanım'ı ve Hafize Hanım'ı hatırlıyorum. Lütfullah dayımın matbaasına geliyorum, Metin Kantek'in bana çay ikramlarını hatırlıyorum. Şahbenderli Köprüsü'nü geçip Sorda'ya varıyorum. Halamların bahçesine gidiyorum. O kadar düşüncelere dalıyorum ki artık yaşımı unutuyorum. Arkamda basma entari, ayağımda takunyalarla bu bahçelerde koşuyorum, koşuyorum. Kuşakkaya, Mezire, Kale, hepsini uçarak geziyorum. Mutlu bir şekilde uyuyorum.

Uyandığımda bakıyorum ki yine eski tas, eski tarak, ben yine ihtiyar Gönül.

Balık

Balık tutmaya meraklıydım. Harşit Çayı boyunca uzanan bahçemizden olta sallandırıp balık tutardım. Bir gün yine böyle balık tutuyorum, yağmur çiselemeye başladı. Neden bilmiyorum balıklar yağmur yağdığında derenin kenarlarına doğru yaklaşırlar ve oltaya daha fazla gelirler. Ben de bolca balık yakalamaya başlayınca bırakıp eve gidemedim bir türlü. Akşamüzeri olmuş hava kararmaya başlamıştı. Babam merak edip benim peşime gelmiş. “Bu karanlıkta ne diye hala burada oyalanıyorsun?” dedi. “Yağmur yağıyor, oltaya çok balık geliyor. Bırakamadım!” dedim Babam eğilip kovadaki balıklara baktı, “Kâfi yavrum, bunlar yeterli!” dedi. “Daha fazla hayvanın canını yakma!” O zamana kadar balık tutmanın bir zevki vardı ama babam böyle söyleyince o balıklara baktım. Oltayı balığın ağzından çıkardığım anı düşünmek bile bana

istirap verdi. O günden sonra bir daha balık tutmadım.

Aradan seneler geçti. Gümüşhane’ye gittiğim bir başka sefer dünürlerimiz Sanların evine uğramıştım. Ayfer’in kardeşi Ayla San ile görüştüğümde, “Gönül abla, Gümüşhane’den bir hastam bugün beni balık yemeye götüreceksin. Sen de gel!” dedi. Ayla San, Erzurum’da tıp fakültesinde görev yapan bir profesör doktordur. Teklifini kabul ettim. Arabaya binip giderken yoldan da üç tane pide aldık. Öyle taze ve güzeldi ki gidene kadar pidelerin birisini Ayla ile beraber yedik. Nihayet tesise vardık. Gümüşhane’de neredeyse her derenin ağzına kurulmuş birer balık çiftliği var. İçinde balıkların dolandığı havuzların çevresine kurulmuş masalara taze balıklar pişirilip servis ediliyor. Gelen müşteriler isterlerse yiyecekleri balıkları kendileri seçip file kepçelerle tutuyorlar. Misafirlerin arasında altı yedi yaşlarında bir çocuk vardı. Ona da bir balık tutturdular. Ancak yakaladığı balığın kesilip pişirildiğini öğrenince çocuk kıyameti koparttı ve yemedi.

Bundan dört beş sene sonra Güngör ile beraber tekrar Gümüşhane’ye gitmiştim. Bu sefer giderken Ankara’ya uğrayıp yanımıza Türkan ablamı da almıştık. Biz oradayken Oltan da Gümüşhane’ye geldi. Kardeşler olarak her vesileyle bir araya gelmekten büyük mutluluk duyuyorduk. Hele de Gümüşhane’deyken. İstanbul’a dönüş vaktimiz yaklaşmıştı. Oltan’ın uzun yıllardır korumalığını yapan ve artık neredeyse aileden birisi gibi olan Adem, “Balık yemeden mi döneceksiniz?” diyerek bizi alıp bir balık tesisine götürdü. Bir derenin kenarına kurulmuş, küçük ama şirin bir yerdi. Bir karı koca işletiyordu. Salkım söğütlerin

altında pırıl pırıl akan suyun yanında kurulmuş birkaç masası ve temiz ortamını çok beğendim. Türkan ablam ortamı o kadar sevmiştir ki durup durup, “Adem, aşk olsun!” diyordu. “Böyle güzel bir yer vardı da bizi buraya niçin daha önce getirmedi?” Bize de dönüp, “Gümüşhane’ye tekrar beraber geldiğimizde buraya da yine uğrarız.” dedi.

Türkan ablam Gümüşhane’de sadece balık tesislerine değil her şeye biraz özlemle bakıyordu. Çok genç yaşta evlenmiş ve havacı olan eşinin görevi sebebiyle Gümüşhane’den ayrılarak Eskişehir’e yerleşmişti. Her ne kadar sık sık ziyarete gelse de en son uzun kalışı sanıyorum babam vefat ettiği zamandı. Zaten birkaç sene sonra biz de İstanbul’a taşınmıştık. Ablam ile tekrar Gümüşhane’ye gittiğim zaman seksenini geçmişti. Gümüşhane’deki eski konağımızın yıkılması ve yerine daha küçük olan şimdiki evin yapılması da babamın vefatından sonraydı. Türkan daha sonraki ziyaretlerinde evi görmüş ama içinde uzun süreli yaşamamıştı. Bu sefer Gümüşhane’ye beraber geldiğimizde ablam ev için “Gönül, eski konak bizi çok yorardı. Bu ev daha küçük ama hem yol üstü hem de daha rahat ve huzurlu bir ev olmuş.” demişti.

Evimizin hemen yanında bir benzin istasyonu ve onun biraz ilerisinde de güzel bir fırın açılmıştı. Her sabah ablamın koluna girip beraber fırına gider, taze ekmek alırdık. Ablam o taze ekmek kokusundan büyük haz duyardı. Eve dönüşte neredeyse her seferinde benzin istasyonunun marketine uğruyorduk. Bugünlük ziyaretlerimiz bizim istasyonda çalışan Ahmet Bey ile kısa zamanda dost olmamızı sağladı. O günlerden bir tanesinde

Ahmet Bey Türkan ablama doğru bakarak, “Abla, çayım yeni demlendi. Gelin size şuraya iki sandalye koyayım, Harşit çayına karşı bir keyif yapın.” dedi. Memnuniyetle kabul ettik, oturduk ve bize ikram ettiği çayları keyifle içtik. Kalkarken Ahmet’e teşekkür ederken biraz da espri olsun diye, “Bak şimdi sen başına iş aldın!” dedim. “Artık burayı nasıl yaparsan bir düzenle, güzel bir masa iki üç sandalye koy. Önümüzdeki sene gelip yine burada çay içeceğiz.” Ahmet de bize, “Bakın buraya asma diktim zaten abla. Seneye geldiğinizde onun gölgesinde içeriz çayımızı.”

Ablam Ankara’ya ben İstanbul’a döndüm. Birkaç ay sonra Ankara’ya gittiğimde ablamı ziyarete gittim. Kızı Tülay bizi alıp Orko markete alışverişe götürmüştü. Ablam orada beğendiği bir çaydanlık demlik takımını alıp alışveriş sepetine koydu. Tülay, “Anne evde çay takımımız mı eksik? Neden alıyorsun bunu?” diye sordu. Ablam Tülay’a hiç aldırmadan bana döndü, “Gönül, önümüzdeki yaz Gümüşhane’ye gittiğimde bu takımı Ahmet’e hediye vereceğim. Acaba yanına bir de tepsi alsam mı?” diye sordu. O an ablamın o konuşmayı ne kadar ciddiye aldığını anladım ve sadece, “Sen bilirsin!” dedim. Ablam o vakit benim şu andaki yaşımdan daha küçüktü. İnsan hayattaki sevdiklerine ölümü yakıştıramıyor. Belki ben de ihmal ettim, ablamı tekrar Gümüşhane’ye götüremeden onu kaybettik. Ondan sonra her Gümüşhane lafı geçince kendimi öyle kötü hissettim ki ilk Gümüşhane’ye gittiğimde o demlik takımını alıp benzin istasyonuna koştum. Zannediyordum ki hediyesini Ahmet’e verdiğim zaman ablam bunu görecekt ve mutlu olacak. Ama maalesef Ahmet’i bulamadım, işten ayrıldığını söylediler.

Kızkardeşim Güngör, ablalarım Ayhan ve Türkan ile beraber.

Sonradan zaman zaman bu olayı düşünürken bazı küçük olayların ne kadar güzel anılar oluşturduğunu anlıyorum. Yaşım itibari ile mecburen evde daha çok vakit geçiriyorum. Ablam ile ilgili o hatıralar yaşıma göre iddialı kararlar vermeme neden oldu. Kendimi eve hapsedip beklemeyeceğim. Eşim Rıfki da bana her zaman yaşamını değerlendir derdi. Gücümün yettiğince gezeceğim.

Ben de artık Gümüşhane'ye gitme hayalini kurarken ablamın tekrar gelelim dediği o balık tesisine de gideceğimi düşünüyorum. Allah bana gidecek güç verirse elbette. Gece yattığım yerde kendi kendime konuşuyorum, "Senin iki ayağının üzerinde durma gücünü Allah elinden almadı. Biraz gayret edersen sadece Gümüşhane'ye değil Antalya'ya, Kıbrıs'a, kaplıcalara da tekrar gidebilirsin."

Bu bir yaşama arzusu mu, yoksa ihtiyarlığa bir isyan mı onu bilemiyorum. Bu düşüncelerimi yeğenim Reha'ya açıklarken gülerek bana döndü ve dedi ki, "Elbette teyze! Sen üzülme, tıptaki gelişmeler ile hayat ortalama 20 sene daha uzamış. Daha 20 sene vaktin var!" Ben de ona sordum ki, "20 yaş da gençleştirecek mi?"

Piřmanlıklar

Vapurla Büyükada'ya giderken gemide gençlerden oluşan bir grup vardı. Onları izliyordum. Bana arkası dönük duran bir genç kız bana gençliğimi hatırlattı. Çok tatlıydı, bol bir etek, yakası açık, kolsuz güzel bir elbise giyyordu. Ayağında parmak arası terlikler. Kıza fazlaca dikkatli bakmış olmalıyım ki yanındaki delikanlı ona bir şey söyledi, kız da dönüp bana baktı. Belki onu tanıyan birisi olup olmadığını söylemiş olabilir. Kız delikanlıya dönüp olumsuz anlamda başını salladı. Herhalde tanımadığını söyledi.

Onları bırakıp gençlik günlerime döndüm. Nedense her zaman 25 yaşımdan daha küçük günlerimi hatırlarım. Üstümde basma ya da şile bezinden,  i ekli desenleri olan kabarık etekli, sıkı bedenli elbiseler ve ayağımda tıpkı bu genç kızdaki gibi parmak arası terlikler giydiğim halimle

düşünürüm kendimi. O yıllarda bana talip olup evlenmek isteyenler arasında benim de beğendiğim bir tanesi vardı. Beni görmek için gelen ailelerin karşısına, sözüm ona kendimi beğendirmek için üstüme oturan ve vücut hatlarımı belli eden daha kadınsı elbiselerle çıkmıştım. Ve beğenmemişlerdi beni. Şimdi düşündükçe onlara hak veriyorum. Çünkü onlar o kelebek gibi kıyafetler giyen genç kızı görmeyi beklerken ben karşılarına yüksek topuklu ayakkabılarla olgun bir kadın gibi çıkmıştım. Hâlbuki bu yaşımda bile genç ve güzel yaşlarımı düşündüğümde kendimi hep o papatya gibi genç kız kıyafetlerimle hatırlıyorum. Bilmiyorum, belki de beğenilmememin suçunu kıyafetlerime atıyorum.

Rıfkı ile ancak 39 yaşında evlendim. Ne Rıfkı bana, ‘Gönül, seni seviyorum!’ dedi, ne de ben Rıfkı’ya böyle bir kelime kullandım. Ama 36 sene mutlu bir evliliğimiz geçti. Çok iyi anlaştık. Bir defasında demişti ki, “Gönül, sen benim başımı göğçe çıkardın!” Buna benzer cümleler söylerdi arada sırada. Ancak ölmeden bir hafta evvel bana, “Seni seviyorum!” dedi. Rıfkı ile hemen her gün saat 5:00 gibi beraber çay içerdik. Öyle büyük bir çay tiryakisi değildik ama bu akşamüstü çaylarından ikimiz de keyif alırdık. Onun ölümünden sonra çay içmekten hiç keyif almadım. Bilemiyorum ama yine de hayal ediyorum öbür dünyayı, üzerimde o gençliğimdeki çiçekli basma elbiseyle Rıfkı ile tekrar karşılaşacağız ve ona sarılıp, ‘Seni çok seviyorum!’ diyeceğim.

Bornozla Uyumak

Kız kardeşim banyodan çıkınca hemen arkasından ben de girmiştim. Sabunu elime alıp suyu açtım ama su soğuk akıyordu. Suyun ısınmasını beklerken biraz başımı sabunlayayım, vücudumu sabunlayayım diye düşündümse de bunları yapmak bile beni kâfi miktarda yordu. Su ısındı ama bende güç kalmadı. Kendimi zorladım, başımdaki vücudumdaki sabunları ancak akıtabildim. İkinci bir sabun lif yapmaya gücüm yetmedi. Çok sükûtu hayale uğrayarak küvetten çıktım. Bornozumun önünü bile bir paçası aşağıda biri yukarıda bağlayabildim. Odaya kendimi zor attım. Divana uzanıp battaniyemi üzerime örttüm. Biraz hırşımdan biraz da üşümekten olacak, titriyordum. Yine çocukluk günlerimi hatırladım.

Yedi kardeşlik ama Türkan ablam ve Orhan abim

yaşça bizden çok büyüktüler, onlar kendileri yıkanırdı. Geri kalan beş kardeşimizi annem ve yardımcımız Selime abla beraber yıkardı. Ben Selime ablaya düştüğümde çok mutsuz olurdum. Çünkü suyu ıltmaz, sıcak suyu doğrudan dökerdi. Biraz hoyrat davranır, yüzümüzdeki sabunu filan doğru temizlemek için çok özen göstermezdi. Annem ise bizi sevgiyle yıkardı. Suyun bizi yakmaması için ıltır, gözlerimize sabun kaçmasın diye özenle temizlerdi. Bizi havluyla sarıp sarmalar, öperek giydirirdi. Bugün banyoda sükûtu hayale uğrayışımın acizliği bana annemin bizi sevgiyle yıkadığı çocukluğumun o güzel anlarını hatırlattı. Bu güzel hatıraların verdiği huzur ile gözümde de birkaç damla yaş dökerek çocukluğumdaki gibi öylece uyumuş kalmışım. Uyandığımda gerçek dünyaya tekrar döndüm. O güzel çocukluk günleri artık çok geride kaldı.

Hala üzerimde bornoz ile divanda yatıyordum. Kısa uykum yorgunluğumu geçirmemişti. İçimden geçiriyordum, ah bir kendime gelsem de elbiselerimi giyebilsem. Aklım yine yıllar öncesine kaydı. Gümüşhane’de bizim bahçede bütün akrabalarla çay hazırlığı yapıyorduk. Hava bozdu, yağmur yağdı yağacak. Herkes ayaklandı ve eşyaları toplayıp evin bahçeye bakan cumbasının altına taşındılar. İstanbul cumbalarından farklı olarak Gümüşhane’deki cumbaların altı bir hayli insanın oturabileceği kadar geniş ve korunaklıdır. Annem bana dönüp, “Kızım bak, şu biçilmiş kuru otlar yağmurdan ıslanırlarsa çürürler. Birisini bul da bunları mereğe taşıyın!” dedi. Kimseyi bulamadım ve mecburi işe ben kendim koyuldum. Gencim, enerjğim, güçlüyüm. Bütün otları iki kat yüksekliğindeki mereğe tek başıma taşıdım. Bitirdiğim zaman gördüm ki canım da

çıkış, çok yorulmuş ve terlemiştim. Misafirler kapının önünde oturuyorlardı. Ben elbisemi değiştirip geleyim, dedim. Üst kata çıkınca yorgunlukla kendimi divana attım. Fakat her tarafım otlardan çizildiği için beni rahatsız etmeye başlamıştı. Annemin o sabah çamaşır yıkadığını hatırladım, banyoda sıcak su vardı. Hemen kalkıp bir banyo yaptım ve bornozuma sarındım, çizilen yerlere kolonya sürüp annemin yatağına uzandım. Radyoda hafif bir müzik vardı. Onu dinlerken rehavetle karışık bir mutlulukla neredeyse uyumak üzereydim. Bir yandan da, neden bunu daha önce hiç yapmadım, diye düşünüyordum. O sırada kardeşim Güngör geldi, “Ne bekliyorsun?” dedi. Giyinip aşağı inerken merdivenlerde kendi kendime, banyodan sonra böyle bornozun içinde uzanmak ne kadar keyifliymiş, bundan sonra bunu sıkı sık tekrarlayayım, dedim. Ama daha sonra evin işlerinden, koşturmasından bir daha aklıma gelip de böyle bir keyif yapabildiğimi hatırlamıyorum.

Şimdi ise hiç bir koşturmam kalmadı. İstedğim zaman yapabilirim. Ama banyo yapmanın da uzanmanın da bir keyfi kalmadı artık. Banyo yapmasam bile akşama kadar ya oturuyorum ya yatıyorum. Banyo yaptıktan sonra elbisemi nasıl giyineceğim diye düşünüyorum. İhtiyarlar banyo yapmayı sevmez, derler. Bilmezler ki banyo yapmak ve peşinden giyinmek ihtiyarlar için ne kadar yorucu bir şey.

Kitap Yazmak

Gençliğimiz hayatın hay huyu ile geçti. Her şey bizi oyaladı, bazen yordu bazen üzdü bazen de mutlu etti. Ben gençliğimi ve yaşlılığımı güzel yaşadım. İstediklerimi elde etmek için çalıştım ama aynı zamanda gezdim, dolaşım. Bir gün geldi ki artık bunların hiç birini yapamaz hale geldim. Bu arada eşimi de kaybettim. Beni meşgul edecek bir şey aradım. Bir ara sigara içmeyi denemiştım, çay ve kahveyle beraber. Beni tatmin etmedi, hoşuma gitmedi. Kitap okumak, televizyon izlemek de gözlerim eskisi kadar iyi görmediği için keyif vermiyordu.

Aklımın bir kenarında her zaman babamı yazmayı düşünürdüm. Okul zamanımda edebiyat hocama hatıra defterimi vermiş ve bir hatıra yazmasını istemiştım. Hocam daha önce deftere yazdığım yazılara bakınca bana, “Gönül

bunlar senin için çocuk oyuncağı, senin hikâye yazman gerek.” demişti ama üzerinde durmadım. Aklıma o hocamın söyledikleri gelince yazabileceğimi düşündüm. Arkadaşlarımın da teşviki çok etkili oldu. İçimden geldiği şekilde, anlatır gibi yazdım. Yazdıklarımı beğendim, çevremdekiler, okuyanlar da beğendi. Ancak kitapla uğraşmak öyle basit bir şey değilmiş. Yeğenlerim çok yardımcı oldular. Bazı olayları, özellikle tarihleri hatırlamakta zorlandım. Yeğenlerimle, çevremle mütalaa ederek bazı detayları çıkartabildim. Kitaplar için fotoğrafların seçilmesi, yazıyla eşleştirilmesi, yazdığım anıların sıraya dizilmesi, kitabın dizaynı, baskısı derken, ne kadar teferruatlı bir işe girdiğimi gördüm. Ama beni mutlu etti. Hem kendimi meşgul ediyordum hem de güzel bir şey ortaya çıkardığımı ve hala bir işe yaradığımı görerek mutlu oluyordum. Bu heyecan ve keyifle ikinci kitaba başladım ve bu defa annemi yazdım. Onu hazırlarken de birinci kitap kadar teferruatlı çalışmak gerekti.

Bu ikinci kitaptan sonra yaşlılık dönemimi nasıl değerlendirebileceğimi bulmuştum; yazacaktım. Kitap yazmak bana güç verdi, kendime güvenim geldi. Demek ki insanlar her yaşta bir şey yapabiliyorlar. Aklım başımda olduğu sürece yazmaya karar verdim.

O zamanlar gözüm biraz daha iyi gördüğü için kendim yazıyordum. Yeğenim Bora alıp temize çekiyor, sonra bana okuyor, gereken yerleri tekrar düzelterek üzerinden geçiyorduk. Son kitaplarımı yazarken artık gözüm görmediği için ben söylüyorum Bora yazıyor.

Anılar

Bir gün yeğenim Akif kızarmış kestane getirdi. “Hala, sen seversin!” deyince ben, “Oğlum her şey o kadar pahalandı ki kestane de öyledir.” dedim. Emekli doktor olan Akif, “Halacığım, artık bundan sonra bizim fiyatları düşünme zamanımız geçti.” dedi. “Hele senin hiç düşünmemen lazım. Yoksa sen de ihtiyarladıkça parayı sevmeye mi başladın?” diye ekledi.

Biz böyle konuşurken diğer yeğenim Bora karıştı söze. “Teyzem her zaman hesaplıdır,” diyerek Büyükada’daki evimizi ilk aldığımızda değişecek zemin döşemeleri için aldığımız seramiklerin adaya taşınmasını anlattı. Bora unutmamış ama ben de unutmadım. Uygun fiyatlı olsun diye seramikleri fabrikadan almıştım. Büyükada’daki eve kadar teslimatı çok pahalıya geldiği için sadece iskeleye kadar

getirmeleri için anlaştım. İskeleden tuttuğum iki hamal ile önce gemiye yükleyip adaya geçireceğiz, oradan da eve taşıyacağız. Yeğenlerim Tayfun ve Bora da yardım etmek için yanımızdaydılar. Tahta sandıklar içindeki seramikleri gemiye taşıyacağız ama yağmur başlayınca bütün sandıklar ıslandı, yumuşayan tahtaları tutunca çivileri sıyrılıp elimizde kalıyorlar. Sandık dediğim her biri 50 küçük seramik alan ince uzun ve tek elle kaldırılabilen sandıklar. Bir yerden bir bobin ip bulup tüm sandıkları ikişer ikişer bağladık. Toplam 120 sandığı 60 paket haline getirdik ama her biri daha ağırlaşmış oldu. Esas hamallar taşıyor ama geminin kalkış saatine yetiştirebilsinler diye biz de çocuklarla beraber yardım ediyoruz. Taşındıkları el arabalarını da yanlarına aldılar ve vapurla karşıya geçtik. Bu sefer Büyüka'daki iskelede bulunan hamallar sandıkların indirilmesine itiraz ettiler. Bostancı'daki hamalların orada çalışamayacaklarını söylediler. Yağmurdan sonra bu da ikinci aksilik oldu. Gemi tekrar hareket etmeden sandıkları indirebilmek için çocuklar ve yeni hamallarla beraber çalıştık. Bütün sandıkların iskeleden eve taşınması için 12 sefer yaptılar. Tayfun ve Bora da hamallara çok yardım ettiler. Tüm sandıkları eve soktuğumuzda canımız çıkmıştı. O zaman Büyüka bizim için yeni bir mekândı, tanımıyorduk. Daha sonra adaya yük taşımak için başka bir iskele ve yük taşıma motorları olduğunu öğrendim.

Bora bunu anlatınca ben yine aynı günleri hatırladım. Evi yeni almışız ve birçok ilave tadilat masrafımız olmuştu. Paramız kısıtlı, dikkatli davranmamız lazım. Ben bahçede kameriye altında oturmayı çok severim. Evin bahçesinin bir köşesi bu düşünceme çok uygun gözüktü. Hemen oranın

Çürüyüp yıkılan eski kameriye'nin yerindeki begonvilin altında Güngör ile birlikte.

zeminini beton kaplattım ve üzerine bir kameriye yaptırdım. Ancak annem çok sinirlendi. O zaman 82 yaşındaydı, benim için ihtiyar. Ama her şeye karışıyor ve durmadan söyleniyordu, “Kızım yapılacak mutfak var, banyo var. Bu kadar öncelikli iş varken bunun zamanı mıydı? Senin bu yaptığın ukalalık.” Ben de karşı çıkıyordum, “Anne bizim de bazı zevklerimiz var.”

Bir kurban bayramıydı, Oltan adaya annemi ziyarete geldi. Yanında bazı İstanbullu milletvekilleri ve belediye reisi ile beraber şoför ve korumaları da vardı. Misafirler için evin önündeki verandada bir masa kurduk, yemek hazırladık. Ancak şoför ve korumalar için yeterli yer yok, bahçede geziniyorlardı. Oltan huzursuz oldu, ayağa kalktı. Göz göze gelince ben, merak etme, ben hallederim gibisinden başımı salladım. Ayakta kalanları kameriye kurduğumuz ayrı bir yemek masasına davet edip oturttum. Oltan durumu kontrol etmek için geldiğinde kameriye bakıp çok beğendi, “Sizin yeriniz bizimkinden daha güzelmış.” dedi keyifle. Gerçekten de herkesin keyfi yerindeydi. Oltan ve misafirlerimiz ayrıldıktan sonra annem bana döndü, “Gönül, iyi ki burayı yaptırmışsın! Demek ki kameriye de lazımmış.” dedi. Annem para harcamada tutumluydu ama cimri değildi. Gerekli olduğunu gördüğü zaman harcamaktan çekinmez, daha önce karşı çıktığı bir konu bile olsa hakkını verirdi.

Evimiz, bahçemiz, eşyalarımız da bizimle beraber yaşlanıyorlar. O yaptırdığım kameriye çürüyüp yıkılalı belki on sene oldu. Yerine yenisini yaptırmadım ama yanına diktiğim begonvil neredeyse koca bir ağaç oldu. Begonvilin gölgesi eski kameriyenin yerini tutar hale geldi.

Yaşlı Ağaç

Eşimle ilk evlendiğim zamanlarda Rıfkı bana, “Siz bana dürüst gözüküyorsunuz, bir zaman sonra foyanız çıkar ortaya.” derdi. Aile içindeki bu yakın ilişkimizin samimi olamayacağını düşünüyordu. Ben de onun bu düşüncesini anlamazdım. Sonra başka dostlarına anlatırken duydum, “Bunlar bu kadar kalabalık bir aile, birbirleriyle bu kadar iyi geçinmelerine şaşıyorum. Bir kıskançlık, küslük yaşamak bir yana sürekli birbirlerine destek olup her dertlerine koşuyorlar. Şaştım kaldım!” diye anlatırdı. Babamdan aldığımız telkinlerin bunda çok etkisi vardı. Her şeyimizi dinler, hiçbir şeye sinirlenmez, yanlış diye düşünmez, mantıklı bir sebep bulurdu. Başkalarının bu yanlış diye kestirip atacağı bir konuda bile mantıklı bir yön bulmaya gayret ederdi. Bu da birbirimize karşı anlayışlı olmamız konusunda bize çok şey öğretti. Her fırsatta bir araya gelmek için hep gayret ettik.

Gümüşhane'deyken özellikle yılbaşlarında bütün akrabalar bir araya gelir ve yılbaşını beraber kutlardık. Bayramlarda da bir araya gelirdik ama o zaman daha çok gün içinde tek tek ziyaretler yapılır, toplu halde bir görüşme pek olmazdı. Yılbaşının önemi ise bir gece boyunca herkesin bir arada olmasıydı. Tabi ona göre de yemekler yenir, eğlenceler tertiplenirdi.

İstanbul'a gelince durum değişti. Yılbaşı gecelerine yine önem verilirdi ama kardeşlerin ancak bir kısmı ile aile bir araya gelebiliyordu. Zamanla herkesin çocukları, torunları oldukça yine geniş bir aile topluluğu oldu. Bizim elimiz ayağımız tuttuğu daha genç olduğumuz zamanlarda bu toplantıları kendi evlerimizde yapardık. Şimdi çocuklarımızın evlerinde yapabiliyoruz.

İhtiyarladıkça bu aile toplantılarına katılmak da zorlaşıyor. Neyse ki yeğenim Reha bizimle aynı apartmanda oturduğu için onun evi tercih ediliyor, biz de daha rahat gidebiliyoruz. Artık kalabalığımız 20-25 kişiyi ancak buluyor. Hâlbuki Gümüşhane'deyken 30-40 kişiden aşağı olmazdık.

Bu sene yine Reha'nın evinde bir hafta sonu öğleden sonra toplandılar. Biz birkaç saat gecikmeyle yanlarına çıktığımızda Reha'nın hazırladığı yemekler ve herkesin getirdiği yiyecekler ile sofraya kurulmuştu. Açık büfe usulü tabağını alan istediği koltuğa oturuyordu. Yemek faslı uzun sürdü. Sigara içmek isteyenler başka odalara geçtiler.

Daha fazla oturamayacağımı anladım. Bedenimin

yorgunluğu bu keyfe baskın çıktı ve evime inip yatma ihtiyacı duydum. Ayağa kalkıp, "Çocuklar bana müsaade, benim ihtiyar bedenim ancak bu kadar dayanabildi." dedim. Güngör ile beraber aşağı inerken yeğenim Akif, "Hala, sen bizim ailenin çınarısın!" dedi.

Evimize gelince Güngör hemen yatmaya gitti. Ben de pencerenin önüne geçip önümüzde dikilen devasa otelin cephesini kaplayan ışıklı yılbaşı süslemelerini seyrederken aklımdan 'Bir asır sonra acaba burada neler olacak?' diye geçirdim. Bir asır diye söylerken çok bir süre gibi geliyor ama ben de neredeyse bir asır yaşadım. Çocuklarım, torunlarım gibi köklerim toprağın derinliklerine dalmış, bedenim neredeyse çürümüş, göğsü doğru yükselmiş ve bir rüzgârda devrilmeyi bekleyen bir çınar ağacıyım.

Yaşlı Elma

*Bahçede geziyorum
Bir ilkbahar sabahı
Tüm ağaçlar fidan
Hepsi yeni dikilmiş
Üstlerinde çiçekler
Güneşle parıldıyor
Bir kenarda duruyor
Yaşlı elma ağacı
Yarı beden çürümüş
Dallar yere inmiş
Dargın bana bakıyor*

*Teselli etmek için
Ta yanına yürüdüm
Ben seni tanıyorum
Bilirim gençliğini
Dargın olma ne olur
Bu gördüğün fidanlar
Hepsi senin torunun
Onlar senin gururun*

Sevgi

12-13 yaşlarındayken yatıp uyuduğum zamanlarda annem gelip üzerimi örter ve beni öperdi. Uyku ile uyanıklık arasında olduğum zamanlarda bunu fark ederdim ve çok hoşuma giderdi. Bazen uyumasam bile annem yanıma geleceği zaman mahsustan üzerimi açar ve uyuyormuş gibi yaparak annemin beni öpmesini beklerdim. Aradan seneler geçti, 40-45 yaşlarına gelmiştim. Kardeşim Ayhan'ın Tekirdağ'daki yazlığında annemle birlikteydik. Sabah annem benim yatağımın başına geldi, "Gönül kalk artık, çay saati geçiyor!" dedi. Birden aklıma geldi, "Anne, ben çocukken sen beni yataktayken öperdin, senelerdir bunu yapmıyorsun!" dedim. "Ayol kızım, sen o zaman çocuktun şimdi benim kadar kadın oldun." dedi. Sonra da ekledi, "Ona bakarsan artık ben çocuklaştım, o bahsettiğin sevgiye benim daha çok ihtiyacım var."

Annemin söylediği doğruymuş. Ben de bu yaşa geldim, sevgilerin en temiz olan anne sevgisini hala özlüyorum:

Anne

*Seksen beş yaşındayım
Üşüyorum ben anne
Yorganımı örtsene
İlacımı içirip
Bir bardak su versene
Uzatsana dizini
Başımı koymam için
Bir şarkı söyle bana
İçinde yavrum olsun*

Bozcaada

Korona salgını çıktığı zaman benim yaşlılığıma rastlamıştı. Sokağa çıkamaz olduğumuz gibi korkmaya da başlamıştık. Yaşlılığın verdiği sıkıntılar yüzünden zaten dışarı çok seyrek çıkabildiğimiz için bu yasağa uymak bize zor gelmedi. Ama neticede gördüm ki sokağı tamamen bırakmışım. İki sene sonra kendimi denemek için dışarı çıkmaya zorladım. Yeğenlerimle her zaman gittiğim Bozcaada'ya gitmeye karar verdik. Tabi ki ben arabanın arkasında yatarak ancak gidebiliyordum. Damadımız Ertuğrul'un arabasıyla. Çok anlayışlı birisi olduğu için yanında çok rahat ediyorum. Boralar da ikinci arabayla geldiler.

Bir mola verelim diye sordular, ben de kendimi denemek için duralım istedim. Tekirdağ'ı geçer geçmez bir

Çocuklar Bozcaada'daki evi ilk aldıkları zaman, henüz bahçede hiçbir ağaç yokken.

Bozcaada'ya son gidişimizde tüm bahçe yemyeşildi. Ama ben belimde korse, elimde baston ile bahçede birkaç adım atmaktan fazlasını yapamadım.

benzin istasyonu tesiste durduk. Çay içmek için çıkacağımız birkaç basamak bile beni yordu. Gemiyle adaya geçeceğimiz zaman belki inip bir hava alırım diye düşünüyordum ama kendimde o gücü bulamadım ve arabanın arkasında yatmayı tercih ettim.

Bozcaada'da eve vardık. İki senenin üzerine bahçe bana çok cazip gözüktü ama yine önce biraz dinlenmek istedim. Yol yorgunluğu. Çocuklar dolaştı bir şeyler topladılar. Ben ancak ertesi gün bahçeye inebildim. Ama hayal ettiğim gibi şeftali ağacına, incir ağacına gidemedim bile. Ancak birkaç tane domates, biber koparmaya gücüm yetti. Evin verandasındaki divanda İstanbul'daki gibi yatmaya başladım.

Bozcaada'ya daha önceki gelişlerimizde gücümüz daha yerindeyken pazara giderdik. Pazara yakın olan çocuk parkının yanındaki çay bahçesinde bir masada oturup hem alışverişleri seyrederdim, hem de oradaki bir pazarcı hanım ile ahbap olmuştum. Arada bir soyup bir salatalık verirdi. Ben de böyle oyalanmaktan mutlu oluyordum. Eşi de onun yanındaki tezgâhta salça, zeytin, zeytinyağı gibi ürünler satıyordu. Sabahları herhalde evden yemeden çıkıyorlardı ki adam, boylu da bir beydi, ekmeği dilim dilim kesip salça sürdükten sonra herkese göstererek "Aman ne güzle salça! Yemeğe doyulmuyor!" diyerek hem salçasının reklamını yapıyor hem de karnını doyuruyordu. Bir gün ekmeğin üzerine acı biber salçası sürdü, rengi daha koyuydu, merak ettim, acaba acıdan yüzündeki ifade değişecek mi diye. Artık ben ona nasıl dikkatli bakmışsam benim bakışımdan başka bir anlam çıkarmış olmalı ki bir dilim daha ekmek

keserek üstüne domates salçası sürüp bana ikram etti. Güngör gelince ben de oradan salça almak mecburiyetinde kaldım. Zaten sebzeleri de hanımından alıyordum genelde.

Bu seferki gidişimizde de beni pazara götürmelerini istedim çocuklardan. Pazara gittiğimizde yine aynı masaya oturdum ama ne o hanımı ne de beyini göremedim önce. Biraz sonra o hanım elinde bir soyulmuş salatalıkla geldi, “Abla beni göreceğin gelmedi mi?” dedi. Ben de, “Burada sizi görürüm diye oturmuştum ama beyini göremedim,” dedim. Mahzun bir şekilde, “Onu, bir sene oldu, kaybettik!” dedi.

Bozcaada’da eski zevki bulamadım. 4 gün sonra döndük. Yine de bu gezi evden çıkmış olmak adına bana biraz güç ve güven verdi. İstersem yine çıkabilirim diye düşündüm. Yurt dışına değil ama yurt içinde her zaman gittiğim Afyon kaplıcalarına, Antalya kampına, Gümüşhane’ye ve hatta belki Kıbrıs’a bile gidebilirim diye cesaretlendim.

Bozcaada’dan dönerken gemiden iskeleye inmiş, yavaş yavaş iskele meydanından arabayla çıkıyorduk. Mevsim dışı bir zaman olduğu için çok fazla kalabalık yoktu. İhtiyar bir adam el edince arabayı kullanan Ertuğrul yavaşlayıp yanında durdu ve camı açtı. Adam cama eğilip, evladım yol kavşağına kadar beni çıkartır mısınız yeriniz varsa, dedi. Arka koltukta sadece ben oturduğum için yerimiz vardı ama Ertuğrul tereddüt ettiği için dönüp bana baktı, ben de başımı olur anlamında sallayıp, olur tabi gelsin, sevaptır, dedim. Figen ön koltuktan inip arkaya geçti, ön koltuğa da

adamı oturttuk. Yaşlı adam teşekkür ederek binip oturdu ve tekrar hareket ettik. Daha birkaç yüz metre gitmemiştik ki, adam bir anda heyecanlandı, “Hanım nerede?” dedi. Dönüp arkaya bakmaya çalıştı. Biz de şaşırdık. Ertuğrul arabayı yavaşlatıp durdu. Adam yine heyecanla konuşuyordu, “Hanım vardı yanımda, nerede kaldı?” Ertuğrul, “Bey amca,” dedi. “İskeledeyken eşiniz yanınızda mıydı?” “Evet!” dedi adam paniklemiş bir şekilde. “Tamam amca, heyecanlanma,” dedi Ertuğrul. “Şimdi döneriz iskeleye.”

Arabayı çevirip iskeleye döndük. Orada heyecanlı bir şekilde bakınan bir kadını görünce bu adamın hanımı olduğunu hemen tahmin edip yanına yaklaştık. Kadın bu yaşlı adamdan daha genç gibi gözüküyordu. Biz yanına yaklaşınca o da endişeli bir şekilde bize bakmaya başladı ve camdan yaşlı amcayı görünce yüzündeki ifade şaşkınlıkla karışık bir rahatlamaya dönüştü. Figen hemen arabadan inip durumu izah etti, kadını da arabaya davet ettik. Kadın rahatlamıştı ama aynı zamanda kızmıştı da. “Ay Allah’ım, ne yapacağımı şaşırdım! İki dakika tuvalete gittim geldim, adam ortadan kaybolmuş. Nereye gitti bu adam diye bakıp duruyordum. Ama neyse ki hemen geldiniz!” dedi. Eşinin yaşlılığı sebebiyle unutkanlığından şikâyet etti. “Bir gün beni topyekûn unutup gidecek korkarım!” dedi. Ezine’den otobüse bineceklermiş ama tuvalete gitmek için oyalanınca servisi kaçırmışlar. Birkaç kilometre ilerideki Geyikli’ye kadar götürüp otobüsün servisine yetiştirdik. Kadın ayrılırken hâlâ yaşlılık çok zor diye söyleniyordu. Onları bıraktıktan sonra biz de gerçeği çok acı olan bu tatlı anıyla yolumuza devam ettik.

İhtiyarlar ve Çocuklar

Çocuklar ihtiyarları severler, yardım da ederler. Ama yakınlarının ihtiyar olmasını istemezler.

Güngör'ün torunu Deniz ilkokuldayken hocası sınıftaki öğrencilere annelerinin babalarının yaşlarını soruyormuş: Sıra Deniz'e gelince, "Benim annem 18 yaşında." demiş. Hocası da, "Peki kızım sen doğduğun zaman annen kaç yaşındaymış ki?" diye sorunca, "Küçüktü, çok küçüktü!" diye cevaplamış.

Yine bir veli toplantısında annesinin işi olduğu için onun yerine anneannesi Güngör katılmış. Bütün çocuklar annelerinin yanında, etrafında koşuşturuyormuş. Deniz ise Güngör'den uzak dolaşıyor ve yanına gelmiyormuş. Güngör de merak etmiş neden yanına gelmediğini. Eve gelirken

yolda sormuş, "Neden benim yanıma gelmedin?" diye. Deniz de, "Yanına geleyim de senin gibi bir ihtiyarı benim annem mi zannetsinler." demiş.

Bir başka yeğenim Fahir ve eşi Nesrin, her ikisi de profesör, biri doktor biri mikrobiyolog. Oğulları Can'ın okulunda öğretmeni anne ve babalarının mesleklerini soruyormuş. Sıra Can'a gelince, "Annem öğretmen, babam dalgıç." demiş. Daha sonra annesi Nesrin bunu duyunca Can'a sormuş, "Neden bizim mesleğimizi doğru söylemedin?" diye. "Annem babam profesör dersem sizi ihtiyar zannederler." diye cevaplamış.

Can bizim yanımızda adada kalırken Rıfkı'nın rakı içmesini görünce ben de içeceğim diye tutturmuştu. Rıfkı da bardağın dibine az bir rakı döktü. Can da alıp hemen başına dikti. Sonra da yüzünü buruşturup "Dede, acı acı! İçme sakın! Sen ihtiyarsın, ölürsün!" demişti.

Bir başka gün de ablamlardan eve dönerken merdivenleri yavaş yavaş iniyordum. Can da kendince bana yardım etmeye çalışıyordu. Kendine dikkat etmeyip düştü. Yerden kalkınca ona, "Sen kendin in, ben de yavaş yavaş kendim inerim." dedim. Can bana dönüp, "Olsun, ben düşsem bir şey olmaz ama sen yaşlısın." diye cevaplamıştı.

Anlaşıyor ki çocukların anne babalarının yaşlı olmasını istememelerinin sebebi öleceklerinden korkmaları.

Pandemi dolayısıyla pek sokağa çıkmadığımız dönemde anneler günü münasebetiyle kız kardeşim Güngör'ün bir

arkadaşı torunu ile beraber ziyarete gelmişti. Ben sırtımdaki rahatsızlığım yüzünden çok uzun oturamıyorum ve oturduğum yerde bazen yana doğru uzanıp yatarak dinlenme ihtiyacı duyuyorum. Torun da benim böyle yattığım zamanlarda anneannesinin dizlerine sarılıp gözlerini benden ayırmıyordu. Birden bire dönüp anneannesinin çantasından bir maske çıkarttı ve önümdeki sehpanın üzerine uzaktan attı. Önce şaşırdık sonra güldük. Yattığım için beni hasta olarak düşündü herhalde, dedik. Yeni maskenin ambalajını açıp yüzüme taktım. Çocuğun yüz ifadesinden onun da bu durumdan mutlu olduğu belli oldu. Gitmek için ayaklandıkları zaman da anneannesinin yanından ayrılıp elindeki bir kâğıtlı şekeri yine gelip benim sehpanın üzerine bıraktıktan sonra koşarak anneannesinin yanına kaçtı.

Bu ufaklığın tavırları bana yeğenlerim Bora ve Tayfun'un çocukluğunu hatırlattı. Kız kardeşim Güngör'ün ikiz çocukları olan Bora ve Tayfun, Şişli'ye taşındıkları gün doğmuşlardı. Vehbi Bey askerdeydi, Güngör hem taşınmanın yorgunluğu hem de karnında iki çocuk taşınmanın etkisiyle o akşam sancılanmıştı. Bu apartmanda üç katı olan İlhan Hanım Güngör'ü hiç yalnız bırakmamış, doğum için hastaneye götürüp ilgilenmiş, daha sonra da onlara ilk bebek karyolarını alıp hediye etmiş. İlhan Hanım'ın eline doğdukları için Tayfun ve Bora'ya her zaman çok ilgi gösterip severdi. Kendi çocuğu yoktu. O yüzden onları çok benimsedi. Bayramlarda her zaman ziyarete gider, Tayfun ve Bora'yı da mutlaka götürürdük. İlhan da her zaman onlara mendil, çikolata, şeker hazırlar verirdi. Yine bir Kurban Bayramı zamanı ben de

Güngörlerdeydim. İlhan Hanım'a gidelim dediğimiz zaman Bora, "Ben gitmem!" diye tutturmuştu. "İlhan hanım sizi çok seviyor, neden gelmiyorsun?" diye ısrar edince, "Olmaz!" dedi, "Onun annesi orada divanda yatıyor hep!" İlhan Hanım'ın yaşlı yatalak annesini kastediyordu. "Çocuğum, yatsın, size ne?" dediğim zaman "Ya ölürse!" diye cevaplamıştı Bora.

İhtiyarız Artık

Kız kardeşim Güngör'le yaş farkımız dörde yakın. Fiziksel sağlığı benden daha iyi, eli ayağı tutuyor, gözü de daha iyi görüyor. O yüzden, evimizde sürekli kalacak bir yardımcı gelmeden önce genelde hizmetlerimin çoğunu ondan istiyordum. Bana su getirmesi, üstümü örtmesi, ilacımı sürmesi gibi birçok talepte bulunuyordum. Güngör her zaman sakin ve uyumlu bir karaktere sahip olduğu için hiç nazlanmadan genelde her istediğimi yapar. Ancak bir gün her halde çok üst üste bir şeyler istedim ki o da dayanamamıştı ve “Gönül, ben senden küçüğüm ama genç değilim, ben de ihtiyarım.” demişti.

Benzer bir durumu senelerce evvel de yaşamıştım. Annemle beraber Ankara'ya Oltan'ı ziyarete gitmiştik. Oltan'ın eşi Ayfer'in annesi Hafız Hanım da

Gümüşhane'den gelmiş onlarda kalıyordu. Annem Hafız Hanım'ı çok severdi. Onunla görüşebilmek için Ankara seyahatimizi ona uygun planlamıştık. Bu buluşmadan çok mutluydular. Gittiğimizin üçüncü gününün akşamı odalarından bunların sesinin yükseldiğini duyduk. Ayfer ile beraber yanlarına gittiğimizde annem, “Ayfer bak, Hafız Hanım'ın sesi güzel, kuranı güzel okuyor.” dedi. “Diyorum ki sesli oku ben de dinleyeyim. Ama o inat edip sesli okumuyor.” Ayfer annesine dönüp, “Anne sen de sesli okusana, Hacı Anne dinlesin madem.” dedi. Hafız Hanım, “Evladım ben ondan iki üç yaş küçük olunca genç olmuyorum ki. Sesli okuyunca yoruluyorum, nefesim kesiliyor. Onu anlatmaya çalışıyorum.” diye cevaplamıştı.

Adada aile hekimine gidip ilaç yazdırıyorduk. Son zamanlarımda ben gidemediğim için telefonla konuşuyordum, yeğenlerimden birisi gidip yazdırıyordu. Bir gün hem kendimi denemek hem de benim gibi meclis üyesi olarak görev yaptığı dönemden beri tanıdığım doktorumu görürüm diye kendim gittim. Arkama hafif bir elbise, ayağıma da parmak arası terlikler giymiştim. İlaçlarımı yazdırdıktan sonra Doktor Ahmet Bey sohbet bitmemiş gibi yaparak koluma girdi ve merdivenlerden aşağı kadar indirdi. Dönerken iki üç yerde durup dinlendim. Eve gelince yorgun bir halde divana uzandım. Yeğenim Figen, “Teyze ne öyle, basma entari giyip genç kızlar gibi savrulup yatmışsın.” dedi.

Figen'in sözüyle gençlik günlerimi hatırladım; ayağım yorganın, kolum yastığın üzerinde sere serpe yatardım. Bunları düşünürken yine Figen'in sesi ile kendime geldim,

“Teyze iyi inledin! Kalk, ay getirdim. Bir ay i, dinlen.”

Kendime geldiğimde fark ettim ki ayaklarımı, dizlerimi karnıma doğru çekmiş, ihtiyarlar gibi iki büküm yatıyorum. İnilti ile başımı kaldırdım ve “Bir bardak su ile bana bir parol getirin!” dedim.

İhtiyarlar için söylenen bir başka şey de çok konuşmalarıdır. Aslında benim düşünceme göre çok konuşmuyorlar. Çünkü onlar güncel konulara hâkim değiller. Bir toplulukta herkes birbiriyle konuşurken ihtiyar kişi de aklına gelen bir konuyu ortaya soruyor, konuşulan konuyu takip etmiyor. Mesela, kapıcının gelini doğurdu mu, benim ilaçlarımı nereye koydun, bana bir bardak su ver, diye konuşulan konuya dikkat etmeden ortaya söylüyor. Aslında konuştukları da iki üç kelimeden oluşan cümleler. Ama mevzunun ortasına pat diye düşünce dikkati çekiyor ve ihtiyarlar çok konuşuyor deniliyor.

Antalya

Antalya’daki Adalet Bakanlığına ait dinlenme kampını kendi bakanlığı döneminde Oltan yaptırmıştı. Eşim Rıfkı’nın hâkimlik görevi vesilesiyle biz de bu tesisten faydalanabiliyorduk ve neredeyse 30 yıl boyunca hemen her sene gidiyorduk. Çoğu zaman kız kardeşim Güngör ve Ayhan da bize eşlik ederdi. Ta ki pandemiye kadar. Son üç senedir gidemedik. Son gidişimiz pandeminin hemen öncesindeydi. Yine Güngör ile birlikteydik ve onun ikiz oğulları Tayfun ve Bora da bize eşlik ediyordu. Bir açıdan, bu seyahatimiz bugüne kadarki gidişlerimizin en keyiflilerinden birisiydi. Çünkü yeğenlerimin bizimle beraber olmasının yanında bu sefer kardeşim Oltan da bizimle aynı dönemde kampa gelmişti. Oltan kendi yaptırdığı bu tesislere daha önce sadece bir defa açılışının yapıldığı yıl gelmiş ondan sonra bir daha gelmesi kısmet

olmamıştı. Üstelik bu sefer oğlunu ve torunlarını da getirmişti. Yine aynı dönemde Oltan'ın noter olan baldızı Asuman, kuzenim avukat Çetin Kantek ve noter eşi Tomris de gelince çok keyifli bir grup oluşturmuştuk.

Bu seyahatin bir açıdan keyifli olduğunu söyledim ama bir başka açıdan bakınca pek de öyle değildi. Çünkü artık seksen sekiz yaşıdaydım ve daha önceki ziyaretlerimizde burada yapmaktan keyif aldığımız birçok şeyi artık yapamaz durumdaydım.

İlk gittiğimiz yıl tam ne zamandı hatırlamıyorum ama Antalya kampına 1990'ların başından beri gidiyorduk. Antalya'nın doğusunda Kundu sahilinde kurulmuş bir tesis. O tarihlerde de bu sahillerde kurulmuş birkaç otel daha vardı ama şimdiki gibi tüm kıyı şeridini kaplamıyorlardı. Kıyılar otellerle doldu taşı. Yine de denizi ve doğası hala daha çok güzel. Havuza, denize çok fazla girmesem de plajda oturup güneşlenmeyi seviyorum. Güngör yüzmeyi daha çok seviyor, iyi de yüzer ve açılır. Ben girsem bile boyumu aşan bir yere gitmeye cesaret edemem. Kumlu geniş sahil boyunca uzun yürüyüşler yapardık. Sahillere yapılan oteller plajları kapatmıyorlar, önlerinden geçerek kilometrelerce yürüyüş yapmak mümkün. Eskiden bu yürüyüşlerimiz sırasında tatil köylerinin içine de girer gezerdik. Bazen bir şeyler yiyip içmek için mola verdiğimiz de olurdu. Hatta çoğu otel bunu özellikle ister, sahilden geçenleri içeriye davet ederlerdi. Yeni kurulan tesisin tanıtımını yapmak için bir tür pazarlama yöntemi. Biz de bu şekilde her sene yeni bir tesis ile tanışırdık. Çok para harcanarak yapılmış, çok büyük tesisler var aralarında ama

Son Antalya tatilimizde kardeşlerim, kuzenlerim ve yeğenlerim ile birlikte.

ben yine de bizim kaldığımız tesisi daha çok seviyorum. Diğerleri büyük beton yığınlarının arasında kalmış suni bahçeler gibi duruyor. Bizim kaldığımız tesisin bahçe ve yeşil alanları o kadar geniş ki, daha doğal bir ortam gibi geliyor. Tesisin tam yanından denize ulaşan bir de akarsu var, Kundu çayı. Bazen bu çayın üzerine uzanan küçük tahta iskelede balık tutanlara denk geldiğimde, çocukluğumda Harşit çayında balık tuttuğum günleri hatırlardım.

Bu son gidişimizde ise değil denize girmek veya sahilde yürüyüş yapmak, plajda oturup güneşlenemedim bile. En fazla yaptığım kıyıya yakın kafelerde oturmak oldu. Kaldığımız villadan çıkıp yemek yemeye veya bir kafeye gidip oturmak bile artık beni yoruyor. Ama tüm bunlara rağmen insanın etrafında sevdiklerinin olması çok şeye değişiyor. Oltan'la her zaman böyle uzun süreli bir araya gelemiyoruz. Bu tatil sırasında hep beraber uzun uzun keyifli sohbetler yaptık.

Biz buraya her zaman okulların açıldığı sonbahar sezonunda geliyoruz. Hem çocuklu ailelerin kalabalığı ortadan kalkıyor hem de yaz sıcakları geçmiş ve daha ılıman güzel bir hava oluyor. Bu dönemde gelenlerin büyük çoğunluğu emekli ve yaşlı kimseler. O yüzden kendimi o açıdan çok yalnız hissetmiyorum. Tesisin personeli bu konuda tecrübeli ve bizlere çok yardımcılar. Hatta bir sefer tesisin restoranında otururken yan masamızda oturan yaşlı bir beyin garsonla bir konuşmasına şahit olmuştum. Yaşlı bey, garsonu çağırıp, “Evladım bana bir bardak çay getir ama tam doldurma sadece sekizde beşi dolu olsun!” dedi.

Garson hiçbir şey söylemeden gitti, ben de çok merak ettim nasıl bir şey getirecek diye. Baktım ki elinde tamamı dolu bir bardak çay ile gelip adamın önüne bıraktı. Yaşlı adam, “Evladım ben sana sadece sekizde beşi dolu olsun demiştim,” diye söylenince garson çok sakın bir şekilde “Beyefendi, benim matematiğim zayıftır, siz sekizde beşini içersiniz,” diye cevapladı. Garsonun bu sakinliğine ve hazır cevaplılığına hayran kalmıştım.

Yan masamızda gerçekleşen bir başka olayı da geçmişte yine bir Antalya dönüş yolunda yaşamıştık. Afyon'da yemek molası vermiş ve yemeğimizi yedikten sonra tam masamızdan kalkıyorduk ki yan masamızda bir bağırışla beraber herkes ayağa fırladı. Genç bir çocuk ayağa kalkmış nefes almaya çalışır gibi garip hareketlerle hırıltılı sesler çıkartıyordu. Çocuğun boğazına bir şey kaçtığı anlaşılıyordu. Etrafındaki insanlar sırtına vurarak yardımcı olmaya çalışıyordu ama çocuğun beti benzi atmıştı.

Benzer bir durum adadayken eşim Rıfkı'nın başına geldiğinde ne yapacağımı bilememiştim. Benim panik halindeki bağırıtıma Musevi bir yan komşum yetişmiş ve Rıfkı'yı arkasından geçip kavrayarak karnından doğru bastırmak suretiyle nefes borusuna kaçan lokmanın çıkmasını sağlamıştı. O zaman bu hareketin nasıl yapılacağını da bana göstermişti. Şimdi ben de koşup bu çocuğa aynı şekilde yardım edebileceğimi düşündüm. Ama ben doğrulana kadar başka bir adam yetişip aynı hareketle çocuğa sarılıp birkaç defa havaya kaldırır gibi silkeledi ve çocuk tekrar nefes almaya başladı. Ailesiyle beraber biz de rahatladık. Huzur içinde arabaya binip giderken bana bu

hareketi gösteren Musevi komşumu hatırlayarak, “Dinince dinlensin!” dedim. Annemden öğrendiğim bir laftır, her elektrik düğmesini çevirirken ‘Bunu icat eden dinince dinlensin!’ derdi.

Bozcaada’ya gidişimizden cesaretle acaba Antalya’ya tekrar gidebilir miyim diye düşünüyorum ama yaşımın getirdiği sıkıntılar aklıma geldikçe bu cesaretimin azaldığı da bir gerçek.

Geçmişin Acıları

Bugün günlerden Cumartesi. Kardeşimle karşılıklı oturuyoruz. Rahatsız olduğu için o pek konuşmuyor, ben de sıkılıyorum. Kendi kendime, “Gönül, sıklıma, yarın çocuklar gelecekler!” diyorum. Sonra da düşünüyorum, bütün hayatımın güzelliği çocuklara bağlı. Kendi kendime oyalanabileceğim bir şey yok. Kendimi boşlukta kalmış gibi hissediyorum.

Akşamüstü midemin hafif ağrıdığını hissetmeye başladım. Ağrı bağırsaklarıma yayıldı ve gittikçe artıp dayanması zor sancılara dönüştü. Banyoya koşup midemi boşaltmaya başladım. Biraz rahatlayıp odaya döndükten sonra hemen tekrar aynı sancıları hissettim ve bir daha banyoya koştum. Bu iş neredeyse sabaha kadar devam etti. Bilmiyorum ki bu durum yaşlılığımdan dolayı mı bu kadar

ıstırap verdi bana. Sabaha doğru biraz rahatlayabildim. O zaman kendi kendime dedim ki, “Gönül, sen mi boşta kalmaktan şikâyet ediyordun? Sabaha kadar dünyayı gözün görmedi.”

Gün ağarırken sancılarım durdu ve biraz sükûnet buldum. Derken çocuklar da geldiler. Pazara uğramış, bir şeyler almışlar. İçeri girdiklerinde her biri fiyatlardan şikâyet ediyor, bir gün evvelki fiyatı ertesi gün arar hale geldiklerini söylüyorlardı. Beni görünce, “Teyze sen iyi görünmüyorsun, altüst olmuş gibisin.” dediler. “Gece hastaydım ama şimdi iyiyim.” dedim. “Siz onu bırakın da dua edin kar yağsın, yoksa bir dahaki sene paranız olsa bile ekmek bulamazsınız.” “Paran varsa her şeyi bulursun!” dediler. Çünkü onlar 1945’in kıtlığını görmediler. O zaman kriz değil resmen kıtlık vardı. Ben ilkokuldaydım. Sabahları istiklal marşı ve andımız okunurken sessizce dikilen çocukların aklıktan düşüp bayıldıklarını görmüştüm. Hocalarımız onlara bir şeyler yedirip içirerek onları ayıltmaya çalışıyorlardı.

Bu aralar çok sıkılıyordum, her şey bana boş geliyordu. Hatta yatıştırıcı ilaçlarımın dozunu mu artırırsam diye düşünüyordum. O sabah Tomris’e telefon açtım, “İşin yoksa gel!” diyecektim. “Televizyonu dinlemedin mi, Türkiye battı!” dedi. Kahramanmaraş merkezli çok büyük bir deprem olmuş. Antakya’da yaşayan kuzenim Beyge’nin oğlu Uğur ve eşinin enkaz altında kaldığını, telefonla da ulaşamadıklarını, ne yapacaklarını bilemediklerini söyledi. Hemen televizyonu açtım, dinledikçe olayın boyutlarının ne kadar korkunç olduğunu gördüm. Deprem 10 vilayeti yıkıp geçmiş.

İlk yaşadığım deprem geldi aklıma. 1939 Erzincan Depremi olduğunda ben 8 yaşındaydım. O da gece olmuştu. Nedense bu depremler hep gece oluyor. O zaman hala ayakta olan Gümüşhane’deki eski konağımızın alt katında kiracılar kalıyordu. Ben de o akşam onların yanında yatıya kalmıştım. Bir bağırtıyla uyandım. Deprem diyerek herkes dışarı kaçıyordu. Uyku sersemliği mi yoksa çocuk aklım mı bilemedim, dışarı kaçmak yerine üst kata annemlerin yanına çıkmak istedim. Ama merdivenler ayaklarımın altında sağa sola gidip geliyordu. O sırada kiracımız Senem abla beni omuzlarımdan tutup dışarıya sürükledi. Herkes bahçeye toplanmıştı. Babam o tarihte Amasya’daydı. En küçük kardeşim Ozan ise henüz birkaç aylıktı. Deprem olmaya başlayınca annem Ozan’ın beşiğinin başında ne yapacağını bilemeden kalakalmış. Türkan ablam yanına koşup Ozan’ı kucaklamış ve annemle beraber dışarıya koşmuşlar.

İlk defa deprem yaşıyordum, manasını bile bilmiyordum. İnsanların ağlamalarından, bağırılarından bunun korkunç bir olay olduğunu anladım. Kış vaktiydi, hava çok soğuktu, çenemin titrediğini hatırlıyorum ama korkudan mı soğuktan mı bilmiyorum. Çok hatırlamıyorum ama sanıyorum artçı sarsıntılar devam ediyordu. Üstümüze ayağımıza bir şey almadan dışarı fırladığımız için soğuktan titriyorduk. Arada bir birileri evin içine dalıp hızlıca giyecek bir şeyler alıp getiriyordu. Sonra herkes bir köşeye sinerek sabahı ettik.

Kiracımız İskender amca sabah erkenden, bahçede ağaçların dallarına dayamak için kullandığımız

tayak denilen tahta çubukları toplayıp bunlarla basit bir iskelet kurdu ve onun üzerine evden getirdikleri kilim ve halıları atıp geçici bir çadır yaptı. Sadece biz değil neredeyse tüm Gümüşhane aynı durumdaydı. Herkes bizim gibi bahçelerinde yaşamaya başlamıştı. Ne kadar sürdü hatırlamıyorum ama birkaç gün sonra halıların kilimlerin yerine tahtadan döşenen çatılar yapılmış, içlerine sobalar kurularak basit barakalar oluşturulmuştu. En az bir iki ay sürmüş olmalı. Neden bilmiyorum, bu süre boyunca ben de annemlerin yanına gitmek yerine hep İskender amcaların çadırında kaldım. Belki depreme onların yanında yakalandım diye devamında da onların yanında kalmam gerekirmiş gibi hissediyordum. Seneler sonra Senem abla ile İstanbul'da bir karşılaşmamız sırasında bana anlattığına göre ben o kadar korkmuşum ki birkaç gün boyunca çadırdan dışarıya bile çıkmamışım. Arada çadırın kapısından başımı uzatıp etrafa bakındıktan sonra gene içeri kaçıp bir köşede büzülüp oturuyordum.

İskender amcanın oğlu Halis abinin eşi hamileydi. Depremden birkaç gün sonra sancıları tutup doğum başlayınca onu mecburen evin içine taşıdılar. Ben de herhalde ilk o zaman çadırdan çıkmış olmalıyım. Gece vaktiydi, Halis abi doğumu beklerken, benimle beraber birkaç çocuğu daha yanına alıp yol boyunca volta atıyordu. Yolun kenarında yükselen kayalıklara baktıkça ne kadar korktuğumu hatırlıyorum. Onunla beraber yürüyorduk ama bir yandan da dağ yıkılıp başımıza inecek diye ödüm kopuyordu. Çocuk doğsun da bir an önce çadırımıza dönelim diye bekliyordum.

Senelerce bu olayın tesirinden kurtulamadım. Daha sonra başka depremler de yaşadık. Artık depremin ne olduğunu çok iyi biliyorum. Doğduğun yer kaderindir derler, maalesef bizim ülkemiz de bir deprem ülkesi. Ama yıkım bir kader olmamalı. İnsan kaderini kendi çizmeli. Televizyonda Kahramanmaraş'ı, Antakya'yı, Adıyaman'ı, çevredeki diğer illerin halini gösterdi. Bir kum yığını gibi duran binaların yanında hiç hasarsız ayakta duran binalar da var.

Ölen öldüğü ile kalıyor ama kalanların acısını tarif etmek mümkün mü? Onları görünce benim kendi sıkıntılarımdan şikâyet etmeye hiç hakkım yokmuş diyerek şükrettim. Çok şükür ki Uğur ve eşinin de enkazdan sağ çıkarıldıkları haberi geldi de bir nebze rahatladım.

Başkalarının Hayatı, Benim Meşguliyetim

Evde bize yardımcı olarak gelen Sultan diye bir hanım vardı. Mütemadiyen telefonla konuşuyor. Aklımı takmayayım diyordum ama olmuyor. Oyalanacak bir şeyim olmadığı için ister istemez onun bu uzun konuşmaları beni rahatsız ediyordu. Ama daha sonra fark ettim ki onun bu telefon konuşmalarını dinleye dinleye onun özel hayatını da takip etmeye başlamışım. Bu defa her konuşmasından sonra “Şimdi ne oldu?” diye sormaya başladım. Başlangıçta beni rahatsız eden ve sinirlendiren telefon konuşmaları artık beni meşgul eden olaylar haline geldiler.

Sultan bize haftanın her günü öğleden sonra geliyor, akşam yemeğimizi verdikten sonra gidiyordu. Yazın ise Büyükada’ya gittiğimizde gelemiyordu. Öyle bir zaman geldi ki artık bize akşamları yatılı kalacak bir yardımcı ihtiyacı doğdu.

Sultan’a çok alışmıştık, o bizi, biz onu çok iyi tanıyor ve güveniyorduk. O yüzden böyle bir değişimi yapmak bize çok zor geldi ve mümkün olduğunca öteledik ama sonunda mecbur kaldık. Birkaç kadın ile görüşüp nihayetinde Altın isminde Türkmenistanlı bir kadın ile anlaştık. Korktuğum gibi olmadı. Altın, çok iyi iş bilen ve sakın bir ev hanımı. İyi anlaştık. Artık Sultan yerine onun telefon konuşmalarını dinlemeye başladık. Bu konuşmalardan rahatsız olmamak için onların özel hayatını da takip etmenin daha rahat olduğunu Sultan’dan edindiğim tecrübe ile öğrenmiştim. Altın kiminle konuşsa ben de sormaya başladım, “Kimle konuşuyorsun, ne anlatıyorsun?” diye. O da bu konuda bir çekingenlik göstermedi, canı gönülden anlatıyordu. Haftanın altı günü yatılı olarak bizimle kalıyor, o yüzden ailesi ile görüşmelerini doğal olarak telefon ile yapabiliyor. Başka sosyal hayatı yok, ancak telefon ile bunu telafi edebiliyor.

Altın buradan gönderdiği paralarla memleketinde bir ev yaptırmış, bir ikincisini de yaptırmak için uğraşıyor ama yarım kalmış. Ben de onun sevinci ile birlikte üzüntülerini de paylaşmaya başladım. Bu durum belki gençlere saçma gelebilir ama ihtiyarlıkta bana bir meşguliyet sağlıyor.

Seçimler

6 Şubat depremi acısıyla, sıkıntısıyla bizi uzun zaman meşgul etti. Depremden sonra da onların yardım organizasyonlarını, çadır kentlerin kurulmasını takip etmeye çalışıyordum. Sel felaketleri yaşandıkça sanki akılları ermiyormuş gibi ben de mütemadiyen söyleniyor, bu çadırları neden rüzgâr alan yerlere, su basacak yerlere kuruyorlar diye kendi kendime şikâyet ediyordum. Bunların sıkıntıları bitmeden seçim çalışmaları başladı. Gözüm görmüyor, kulağım işitmiyor ama önce deprem sonra seçim yüzünden televizyonun başından kalkamaz oldum.

Babam Demokrat Parti'nin Gümüşhane'deki kurucularından birisiydi. Ben de gençliğimde Adalet Partisi'nin kadın kollarında çalışmışım. Daha sonraları Büyükada'da Anavatan Partisi'nden iki dönem meclis

üyeliği yaptım. Ancak son zamanlarda mevcut iktidarın icraatlarını beğenmediğim için memleketin menfaatini Halk Partisinde görüyorum. Artık her gün seçim haberlerini ve propagandalarını dinliyordum. Her kanalı dinledikçe de sinir oluyordum. Sonunda karar verdim, sadece Halk Partisi taraftarı kanalları dinlemeye başladım. O zaman içime bir rahatlık geldi. Başka kanalları dinlemediğim için onun kazanacağına ikna oldum. Benim seçmen kaydım Büyükada'da. Oy kullanmak için Gayrettepe'den çıkıp, adaya gidip dönmek benim için büyük eziyet. Halk Partisi'nin rahat kazanacağına inandığım için oy vermeye gitmedim. Nihayet 14 Mayıs gecesi heyecanla televizyonu dinlemeye başladım. İktidar partisinin ileride olduğunu görünce çok canım sıkıldı, televizyonu kapattım.

Halk Partisi seçimleri kaybetmişti ama cumhurbaşkanlığı seçimi ikinci tura kalmıştı. Kılıçdaroğlu'nun oyu tahminlerin çok altındaydı, ikinci turda da kazanması ihtimali az olmasına rağmen ilk turda oy kullanmadığım için vicdanım rahat etmedi. Yeğenim Bora'ya dedim ki, “Seçim günü ben gitmek istemesem bile beni döve döve götür oy kullanmaya.” Sonuçta Büyükada'ya gidip oyumu vermeyi başardım ama canım da çıktı.

Uzun zamandır evden çıkmıyordum. Büyükada'ya gidip geldikten sonra gördüm ki, ben artık dışarıdaki toplum hayatından tamamen kopmuşum. İnsanlar sokaklarda aslanlar gibi gidip geliyorlar, iki üç yaşlarında çocuklar kaldırımlardan hoplaya zıplaya inip çıkıyorlar. Ben neredeyse sürüne sürüne hareket ettiğim için başkaları için çok normal olan bu görüntüler karşısında ihtiyarlığımın

acizliğini daha da fazla hissettim. Eve perişan bir şekilde döndüm. Bir banyo yapıp yatarım diye düşünüyordum ama banyo yapmak için bile iki saat dinlenmem gerekti.

Her ne kadar Kılıçdaroğlu'nun kazanacağını ümit etmesem de yine de merakla televizyonu açıp takip ettim. İktidar partisine verilen oyların en yüksek oranının yine Gümüşhane'de olduğunu görmek beni üzdü. Doğup büyüdüğüm ve kitaplarımda her fırsatta anlattığım güzel memleketimin beni böyle hayal kırıklığına uğratması çok ağırına gitti.

Büyükada

Artık haziran ayı geldi, havalar ısındı ve yazı geçirmek için yine Büyükada'ya gitmeye karar verdik. Hafta sonu kalabalığından kaçınmak için hafta içi bir günde yeğenlerimin yardımı ile Bostancı iskelesinden motor ile Büyükada iskelesine ulaştık. Seçim günü yaşadığım sıkıntıları unutmuş olmalıyım ki nedense eve çok zorlanmadan giderim diye düşünüyordum. Hâlbuki adaya indiğimizde yine büyük bir kalabalık ile karşılaştım. Hafta içi böyle ise hafta sonu nasıl olur kim bilir?

Hasan'ın elektrikli arabasına Güngör ile beraber oturup ilerlerken kalabalığın arasından zorlukla geçebildik. Nihayet Anadolu Kulübü'nün arkasından bizim eve doğru giden uzun Bahçelerönü sokağına ulaştığımızda annem ile birlikte ilk kez adaya gelişimizi hatırladım. Büyükada'daki evimizi

satın aldıktan sonraki ilk gidişimde yanıma annemi de almıştım. Eve onun duası ile birlikte girmek istemiştım. İskeleden adaya inerken annem, “Kızım ev uzak mı?” diye sormuştu. Gücümün, kuvvetimin yerinde olduğu zamanlardı. Bana uzun bir yol gibi gelmiyordu. “Yakın anne, yürüyerek rahatça gideriz.” dedim. İşte bu Bahçelerönü sokağının tam ortasına kadar gelmiştık ki, annem elini beline koyarak bana döndü, “Kızım yakın dediğın buysa, uzak olsa nereden alacaktın?” demişti.

Annemi kaybetmemin üzerinden seneler geçmişti. Bir gün Ayhan ablam ile beraber aynı yolu yürüyorduk. Neredeyse annemin elini beline koyup dikilerek bana o lafi söylediğı aynı yerde Ayhan ablam da durup bir soluklanarak, “Gönül, bu yol neden bu kadar uzadı?” demişti.

Şimdi ben aynı yolu yürümek bir yana, arabanın üzerinde oturarak giderken bile acizlendim. İşte ihtiyarlamak böyle bir şey diye düşünerek eve vardık. Evde kendimi her zaman oturduğum pencerenin kenarındaki kanepeye atıp yorgunluğumun çıkmasını beklerken artık rahmetli olmuş sevgili Ayhan ablam ile beraber adada geçirdiğimiz güzel günleri yâd ettim. Ayhan ablam pratik zekâlı, çok esprili ve olayları karikatürize etmeyi seven bir insandı. Onu hatırlarken her zaman muzipliklerini, eğlenceli olaylarını düşünürüm. Büyükada’daki evi aldığımızın ikinci senesiydi, demek ki 1981 yılı olması lazım. Ayhan ablam Ankara’da, biz Büyükada’dayız. Verandada otururken bahçenin kapısından postacı girdi. Elindeki mektubu bize uzatırken, “Bu ne biçim adres yazmak!” diye söyleniyordu. Zarfı alırken fark ettim ki üzerindeki adres

Ayhan ablam ile Ankara’daki evinde.

kısımında uzun bir yazı var. Aklımda kaldığı kadarıyla şöyle bir şey yazıyordu: ‘Gönül Dervişoğlu, Anadolu Kulübü’nün arkasındaki uzun sokağın sonuna kadar gidip sağa döndükten sonra kayıkhanenin üzerindeki ikinci ev. Büyükada, İstanbul.’ Ayhan’dan geldiğini hemen anladım, yüzümde bir gülümseme ile postacıya, “Ne güzel yazmış işte, rahatça bulup getirmişsin!” demiştim. O zamanlar henüz Büyükada’daki eve telefon bağlanmamıştı. Ayhan ablam da mektup yazmış. Ancak adresi hatırlayamadığı için mektubun üzerinde kendi üslubunca evin yerini tarif etmiş.

Ben Büyükada’daki evi henüz bulmamışken bile denize nazır bir ev almak niyetim vardı ki bir gün Ayhan ablama “Denize nazır bir ev almak istiyorum!” dediğim zaman bana dönüp, “Sen o evi aldığın zaman dersin ki, bana gözlüğümü getirin de denizi seyredeyim, bana bastonumu getirin ki bahçede yürüyebileyim!” Yani ancak ihtiyarladığım zaman böyle bir ev alabileceğimi söylüyordu. Her ne kadar gözüm görürken, ayaklarım yürürken denize nazır evi almış olsam da aradan geçen bunca zaman sonunda artık tam Ayhan ablamın söylediği vaziyete geldim. Hatta daha da beter durumdayım. Gözlüğü taksam bile denizi zor seçiyorum, bastonu elime alsam bile bahçede dolaşamıyorum.

Kabullenmek

Adaya gelişimize mutlu olduk. Küçük bahçemiz çiçekler içinde, begonviller budandığı için henüz çiçek açmamışlar ama çok sürmez açmaları. Sonra en az eylüle kadar canlı renklerini korurlar. Gözüm doğru düzgün görmese de hissediyorum güzelliklerini. Deniz manzarası da cabası. Artık üzerindeki tekneleri ve karşı kıyayı seçemiyorum ama önümüzde uzanan maviliğini görüyorum, kokusunu duyuyorum.

Evimiz üç katlı binanın bahçe giriş katı. Ben her zaman bahçeye bakan salonda, verandaya açılan camlı kapının arkasındaki bir kanepede oturmayı tercih ediyorum. Sırtımın ağırları uzun süre oturmama müsaade etmediği için oturduğum yerde hemen kanepeye uzanıp dinlenebiliyorum. Eşim Rıfkı’da her zaman burada

oturmayı tercih ederdi. Verandayı, çiçekli küçük bahçeyi, yanındaki büyük çam ağacının gölgesinde kalan ve üstü begonville kaplı demir parmaklıklı bahçe kapısını, önündeki küçük sokağı, arkasındaki deniz manzarasını ve aynı zamanda eve gelip gideni görebilmek için en uygun yer burası.

Geceleri uyuduğum oda evin arka tarafında. Eskiden annemin yattığı yatakta yatıyorum. Başucumda annem ve babamın resimleri var. Ama artık sabahları yataktan bile oflaya puflaya, inleme sesleri çıkararak kalkabiliyorum. Bir sabah kalkarken o kadar çok ses çıkartmışım ki her sabah bahçeyi sulayan Hasan bile pencerenin önünden benim seslerimi duyup endişelenerek, “Gönül teyze, iyi misin?” diye seslenmişti.

Şubat ayındaki deprem ve mayıstaki seçimin ardından adaya geldiğimizde buranın insanı rahatlatan ortamı ile bu sıkıntılı günleri geride bıraktığımızı düşünmüştüm. Ama televizyonu açıp haberleri izlemesek bile ülkenin gündemi bir şekilde yine de hissediliyor. Çocuklar her alışverişe çıkıp eve döndüklerinde, “Fiyatlar korkunç, bu ne rezalet, insanlar ne yapacak!” diye pahalılığa isyan ederek içeri giriyorlar. Bir seferinde Figen, “Ne mutlu size, bir şeyden haberiniz yok!” gibi bir şeyler söyledi. Dedim ki, “Nasıl haberimiz olmasın ki, her kapıdan girişiniz feryat figan.” Benim bu sözüm üzerine herkes gülmeye başladı. Allah insanın neşesini elinden alacak sıkıntı vermesin.

Bir süre sonra yanlarından kalktum ve yatak odama geçtim. Annem ve babamın resimleri bana bakıyordu. Fotoğraflarını çeken objektife baktıkları için resimlerine

baktığımda hep bana bakıyorlarmış gibi hissedirim. Artık bu yaşlı gözlerim o resimleri çok net göremiyor ama dimağımda görüntüleri capcanlı. “Anacığım,” dedim, “şu anda ben senin öldüğün yaştan 4-5 yaş daha büyüğüm. Artık ablan durumundayım.” Sonra babama baktım. O olgun haliyle bana bakıyordu. “Babacığım, biliyor musun, seni kaybettiğimiz yaştan çok çok üstündeyim artık. Sen benim evladım olacak yaştaydın.”

Yatağıma uzandım. Birkaç sene önce kardeşim Güngör ve gelinimiz Tomris ile birlikteyken kimlerin çok yaşlandığından, bozulduğundan bahsediyorlardı. Güngör, “Gönül anneme benzedi, çabuk bozuldu,” dediğinde Tomris, “Yok Güngör abla, olur mu hiç! Hatice halam ölene kadar güzel kadındı,” diye cevaplamıştı. Ben de kendi kendime bu kadar bozuldum mu, yoksa bunlar beni kısıkanıyorlar mı diye düşünmüştüm. Gençliğimde onlardan güzel bir kadındım. Ben de hala o hayalle mi yaşıyorum acaba? Yakın bir zamanda, bir arkadaş grubunun yanında boş bulunup, “Benim kaşım kirpiğim boldur!” demiştim, onlar da önlerine bakmışlardı.

Yaşımı kabullenmekte zorluk çekiyorum. Buna rağmen, bu kitaba en son halimdeki bir fotoğrafımı bastırmak istiyorum. Bakalım bunu görenler bana hak verecekler mi, kabullenmek mi zor yoksa isyan etmek mi?

Yaşlılık Pirlık, Ne Kötüdür Dirlik

Pirliğini bilmiyorum ama dirliğini iyi kötü yaşıyorum. Ben kendimi yaşlı bir ağaç gibi hissediyorum. Artık sonbaharını yaşayan bir ağaç. Ama bunu kötü anlamda söylemiyorum. Hazan mevsimi deyince aklıma hep Gümüşhane’nin sonbahardaki güzelliği geliyor. Çok istiyorum, yapraklar dökülmeden, sarı, kırmızı renklerin yeşille karıştığı dönemde bahçelerin halı gibi güzelliği ilkbaharla yarışırken o bahçeleri görebilmeyi. Gençliğimde yaptığım gibi yaprakların arasında dolaşayım, seçtiğim güzel yapraklardan birkaç tanesini kitaplarımın arasında kurutayım isterdim. İsterdim ki bu sonbaharımda dirliğim de güzel olsun. Ama o zaman da sonbaharım olmazdı. İsterdim ki bu sonbaharı izlerken bir haftalığına da olsa gençliğime dönebileyim. Son yaprağımın düşmesini beklerken gençliğimin heyecanını yine hissedebileyim.

Sonbahar

*Gelince sonbaharlar
Yapraklar dökülüyor
Yeşil sarı kırmızı
Sanki renk curcunası
Uçuşuyor havada
Kelebekler deryası
Bir yerlere konuyor
Gurbete gitmiş gibi
Sonra döner arkaya
Komşu yaprak geliyor
Hiç giden yok geriye
Bu bir hazan mevsimi
Gelişi çok frapan
Gidişi çok hüznü*

İnternet

Kalabalık bir ailenin içinde büyüdüm. Sessiz sakin bir ev yerine her zaman kalabalığı tercih ederim. Kardeşlerimle, yeğenlerimle, onların çocuklarıyla bir arada olmayı seviyorum. Ama yine de gençliğimdeki kalabalık aile toplantılarının tadını özlüyorum. Daha çok konuşur, daha çok paylaşır, daha çok eğlenirdik. Benim kuşağımdakiler değil ama biraz daha genç olan altmışlı yaşlarına gelmiş yeğenlerim bile bir araya geldiğimiz zamanlarda ellerinden telefonlarını düşürmüyorlar. Önceleri bu durumu kabullenemiyor ve söyleniyordum. Ama artık daha hoşgörü ile bakıyorum.

Birkaç sene önce yeğenlerimle beraber Büyüka'da'ya gelirken motora bindik. Kapalı yolcu salonuna girince hemen kapının en yakınındaki koltuklara oturmuştuk.

Salondaki diğer koltukların aksine bu koltuklar pencerelere sırtı gelecek şekildedir. Oturduğumuz yerden yolcu salonunda ileriye bakar şekilde dizilmiş diğer tüm koltukları görebiliyorduk. O zaman gözlerim daha iyi seçiyordu. Dikkat ettim, koltuğuna oturan herkes hemen eline telefonunu alıp kafasını ona eğiyor. Ben de gayri ihtiyarı, “Bütün dünya bu telefonların esiri oldu.” dedim. Yanımda oturan yeğenim Bora’nın da elinde telefonu vardı. Ona dememiştım ama üzerine alınmış olmalı ki, “Haklısın teyze ama bütün dünya da bu telefonun içine girdi.” dedi.

Bütün dünya bu telefonun içine girdi lafı o kadar doğru ki. İnternet denilen şey bütün hayatımızı değiştirdi. Her işlerini bununla hallediyorlar. Arkadaşları ile yazışıyorlar, resimler paylaşıyorlar, banka işlerini hallediyorlar, alışverişlerini yapıyorlar, oyun oynuyorlar. Ama en çok da dünyanın öbür ucundaki birisi ile sanki yanı başındaymış gibi yüz yüze görüşebilmeye şaşıyorum. Bora’nın kardeşi Tayfun Amerika’dan arıyor, yüz yüze konuşuyorlar.

Yeğenlerin, torunların bizi ziyaret ettikleri kalabalık bir aile toplantısında bir mevzu hakkında konuşuluyordu. Hangi konu olduğunu hatırlamıyorum. Ancak yirmi yaşındakiler de altmış yaşındakiler de konu hakkında yorum yapıyordu. Konu dallanıp budaklanınca birisi bu mevzunun detayları internette vardır diyerek telefona sarıldı. Diğerleri de aynı şekilde telefonlarından bakıp konu hakkında çok detaylı konuşmaya başladılar. O an kendimi taş devrinde kalmışım gibi hissetmişim. Artık nasıl bakakalmışsam altı yaşındaki bir torun da benim halimi anlamış gibi annesinin telefonunu alıp bana uzatmıştı.

En büyük pişmanlıklarımdan birisidir. Vaktiyle bu internet olayını öğrenip akıllı telefonları kullanabilmiş olmayı çok isterdim. Artık istesem de bunu yapamam, telefonun ekranını bile seçemiyorum.

Adada Son Tur

Bu sene adaya gelirken daha fazla hareket etmeye karar vermiştim. Asansör yok, merdiven yok. Bahçede begonvillerin, ıhlamurların arasında denizi seyrederek aşağı yukarı yürüyecektim. Adaya gelince bu düşüncemin bir hayal olduğunu anladım. Bir kere çıkıp yürümeyi denedim, 15-20 metre gidemeden yorgun bir şekilde geri döndüm. Bütün manzarayı pencereden seyrederek yaşadım.

Tabii ki her geçen gün gençleşmiyorum. Hiç değilse yaz bitip İstanbul'a tekrar dönmeden önce bahçemize bakan Hasan'ın elektrikli arabası ile biraz dolaşayım istedim. Adadan dönmemize yakın Eylül'ün sonuna doğru Hasan'ın elektrikli aracıyla bir ada turuna çıktım. Eskiden atlı faytonlar vardı. Çok güzel, hoştular ama artık kalabalıklaşan adaya yetmez hale geldiler. Uzun süren tartışmalar

sonrasında faytonlar kaldırılıp yerlerine elektrikli araçlar getirilmişti.

Evin yanındaki yokuştan tırmanıp Çankaya caddesine dönerken tam köşede Adalet Sarayı olarak kullanılan köşk var. Burada Çelik Gülersoy'un restore ettirdiği tarihi binalardan birisi sonradan Adalet Sarayı yapılmış. Sağdaki ilk büyük konak Kaymakamlık Binası olarak kullanılan binaydı. Çok güzel ve büyük bir konaktı ama tadilat için etrafı uzun zamandır çevrili olduğu için bina gözüküyordu. Onu geçtikten az sonra sol tarafta kırmızı tuğla kulesiyle herkesin dikkatini çeken Mizzi Köşkü aynen duruyor. Biraz daha ileride sağda denize doğru inen sokağın içinde vaktiyle Troçki oturduğu için onun adıyla anılan Arap İzzet Paşa Köşkü artık bakımsız vaziyette bir bahçe içinde kalmış. Gülersoy'un burada restore ettirdiği birkaç tarihi bina daha var. Onlardan konuşa konuşa zevkle ilerlerken Dil Burnu'nu geçtik Lunaparkın olduğu yere geldik.

Hasan, “Kısa tur mu, uzun tur mu?” diye sordu. Uzun tura gücüm yetmez görecektim de fazla bir şey yok, “Kısa tur olsun.” dedim. Turu tamamlayıp eve vardığımızda yorulduğumun farkındaydım ama derecesini bilemiyordum. Arabadan inip eve gidecek üç-beş adımı atmaya gücüm yoktu neredeyse. Yeğenlerimin yardımıyla güç bela girebildim eve. Anladım ki artık Büyükkada'da da yapabileceğim son tur oldu bu. Bir daha gitmeme imkân yok.

Evde divana uzandım, verdikleri çayı dahi içemedim. Yol üzerinde gördüğüm bakımsızlıktan yıkılmaya yüz tutmuş virane köşklere birisi gibi hissettim kendimi.

Virane Köşk

*Bu virane köşke
Bakarken düşünürüm
Nerede içinde koşan
Cıvıl cıvıl çocuklar
Kahkahalarla çınlatan
Genç kızlar delikanlılar
Divanında oturan
Yaşlı babaanne
Ona kahve getiren
Çalışkan halayıklar
Her gün faytonla gelen
Evin küçük beyi
Etrafa nağme saçan
Piyanonun sesi
Pencereden akseden
Lambanın ışıltısı
Hani senin penceren
Kapın, anahtarın
Dökülmüş duvarların
Çökmüş bütün çatın
Hafif bir fırtınada
Sallanır iskeletin
Her yağmur tanesinde
Sızlıyor kemiklerin*

Anılar Ağlatıyor

Seneler önce Rıfkı'nın hâkim arkadaşları ile bir toplantıda otururken mahkeme reisi olan bir arkadaşı Necdet'in biraz hüznü ama basit bir olayı anlatırken gözünden birkaç damla yaş geldi. Onun gözünün yaşarmasını görünce eşim Rıfkı, "Oo Necdet, sen ihtiyarladın artık!" dedi. O ne demek öyle diye sorunca, ihtiyarlar daha çabuk duygusallaşıp ağlarlar, diye açıklamıştı. Şimdi ben de bazen kendime dikkat ediyorum, eskiden olsa hiç etkilenmediğim bazı olayları hatırladığımda gözlerim yaşıyor.

Gümüşhane'den bir yere gitmek istesek mutlaka otobüse binmek zorundaydık. Tren yok. Babamla beraber bir seyahat için otobüse binmiştik. O zamanlar otobüsler molalarını kahve önlerinde verirlerdi. Mola için durup

indiğimizde babamla beraber doğruca kahveye giderdik. Ama kadınlar gelmez, sadece erkekler giderdi kahveye. Kadınlar kahve dışında bir köşe bulup otururlar, kocaları onlara kahveden çay gönderirlerdi. Onlar da çarşalarını yüzlerine örterek çaylarını içerlerdi. Ben babamla beraber kahvehaneye girer oturdum. Nadiren de olsa benim içeri girip oturmamdan etkilenen erkeklerin biri kendi eşini de içeri çağırırsa bile kahvehane içinde kuytu bir köşeye oturtur, kadınlar da yine çarşalarını açmadan usul usul içerlerdi çaylarını. Artık mola yerleri modernleşti. Büyük restoranların, kafelerin olduğu tesislerde duran otobüslerden inen yolcular kadın erkek rahat rahat oturup beraber yiyip içiyorlar. Onları her gördükçe belki babamla olan seyahatlerimi de hatırladığım için gözlerim yaşıyor.

Figen geldi, bir şeyler okuyordu, bugün Atatürk'e mareşallik rütbesinin verildiği günmüş. Aklıma Atatürk'ün ölüm haberi geldi. O zaman babamın görevi sebebiyle Hart'tayız, ben de 7 yaşındaydım. Başımızda Ayhan ablam, tüm çocuklar toplanıp Atatürk'e bir kabristan yapmaya karar verdik. Evimizin arkasındaki toprak yamacın kenarına topraktan bir mezar yaptık. Başına da Ayhan'ın evden getirdiği babamın tıraş aynasını diktik. Renkli cam parçaları koyduk. Sonra da başımıza tülbent sarıp dua ettik. Diğer çocukların çoğu benden büyüktü. Ben de onlar gibi yaparak dudaklarımı oynatıyordum. Yağmur yağdı, topraklar aktı, mezar tamamen yok oldu gitti. Üzüldüğümü gören babam bana, "Ben seni Atatürk'ün mezarına götürürüm!" demişti. Durgun denizi seyreliyorum. Ufukta o başörtülü küçük kıızı görüyorum. Figen, "Teyze ne oldu, neden ağlıyorsun yine?" dedi. Baktım ki yine gözlerimden yaşlar süzölmüş.

Ağlamak için acıklı bir olay hatırlamaya da lüzum yok. Bazen güzel bir anıyı da hatırlasam yine ağlıyorum. 1950'li yıllardı. İstanbul'dan Gümüşhane'ye döneceğim bir zamandı. Haydarpaşa'dan trene binip Erzurum'a, oradan da otobüsle Gümüşhane'ye ulaşacağım. Kuzenlerim benim gideceğimi öğrenince, "Biz sana hediye aldık ama getiremedik. Tren Bostancı'dan geçerken camın önünde beklersen biz de sana uzatırız." dediler. Haydarpaşa'dan hareket ettikten sonra ilk durak Bostancı'ydı. "Tamam!" dedim ama trene bindikten sonra, acaba istasyonda onları görebilecek miyim, diye çok endişe ettim. Benim heyecan ve telaşım kompartımandaki diğer yolculara da bulaştı. Üç kuzenim bir paket getirecek diye onlara da açıkladım. Tren düdüğünü öttürerek Bostancı'ya yaklaşırken diğer yolcular da benim gibi kompartıman önündeki koridora yayılmış camdan dışarı bakmaya başlamışlardı. Derken, perondaki yolcular arasında kuzenlerim Beyge, Sevgi ve İleri'yi gördüm. Aynı anda onlar da beni görüp el sallamaya başladılar. Tren hemen duramadığı için onların önünden geçip gitti. Kompartıman arkadaşlarım benden bile önce, "Buraya gelin, bu tarafa!" diyerek onlara el sallayıp seslenmeye başladılar. Onlar da bir yandan koşup bir yandan gülerken benim yanıma ulaştılar ve paketi teslim ettiler. Sevgi bir demet de çiçek getirmiş, çok sosyal bir kızdı. Çiçekleri bana vermek yerine bölüştürüp, "Size de iyi yolculuklar dileriz!" diyerek camlardan onlara seslenen diğer yolculara dağıttı. Tren gözden kaybolana kadar arkamızdan el salladılar.

Bir daha tekrarlanması mümkün olmayan her anıyı hatırladığımda gözlerim yaşıyor.

Söz

Büyükada'daki arkadaşlarımdan birisi ziyaretime gelmişti. Yaşı benden biraz daha küçüktür, 85 civarı sanıyorum. Sohbet ederken kendi yardımcısının telefonunun bozulduğundan bahsediyordu. Yeğenim Figen'in kullanmadığı eski bir telefonu olduğunu hatırlayıp belki onu verebileceğimi söyledim. Arkadaşım gittikten sonra Figen'i arayıp sordum. "Teyze, bendeki telefonu vereyim ama onun işine yarayacağını sanmıyorum." dedi ama yine de üç gün sonra geldiğinde yanında telefonu da getirmişti. Telefonu bana uzatırken, "Bu eski tuşlu telefonlardan, akıllı telefon değil. İstersen hiç gösterme." dedi.

Bizim yardımcımız Altın da telefonu görünce eline alıp baktı. Figen'i destekler şekilde, "Bu onun bir işine yaramaz. İnternete bağlanacak telefon gerekir ona." diyerek tekrar

masanın üzerine bıraktı. "Olsun!" dedim. "Ben verdiğim sözü yerine getireyim de, onlar istemezlerse almasınlar." "Aman teyze," dedi Figen. "Doksan yaşını geçmiş bir kadın için söz verdi de yapmadı mı diyecekler?"

Benzer bir durumu daha önce de yaşamıştım. Bir arkadaşım telefonla birkaç kez aramış ama ulaşamamış. Ertesi gün tekrar aradığında söyledi, üç kez çaldırdım ama açan olmadı, diye. Duymamışım, dedim ama konuşup telefonu kapattıktan sonra da yeğenlerime sormuştum, "Ben duymamışım ama siz de neden bakıp bana söylemediniz, ayıp oldu arkadaşıma." O zaman da yine Figen'in söylediğine benzer şekilde, "Teyze bu yaştan sonra kimse sana neden geri aramadın diye alınganlık yapmaz." demişlerdi.

Annem seksen beş yaşındaydı. Onunla konuşuyordum, "Anne, doğdun büyüdün, evlendin, çocukların torunların oldu. 85 yaşına kadar çok şey yaşadın, gördün. En çok hangi zamanı tekrar yaşamak istersin?" diye sordum.

O da bana, "Ben bütün o zamanların hepsini arzularımla, emeğimle, gayretimle yaşadım ve güzel geçirdim. Aynı hayatın tamamını bana bin defa verseler yine bin defa yaşamayı isterim. İstemem demem. Ama bizim yaşamımızda artık hiçbir rolümüz gücümüz kalmadı. Başkaları için bir şey yapmaktan vazgeçtim, kendimize bile bakamıyoruz. Etrafımıza muhtacız. Çok şükür ki benim inancım kuvvetli. Öbür dünya için ibadetimde kusur etmemeye çalışıyorum, namazımı kılıyorum, kuranımı, dualarımı okuyorum. Tanrının kapısı herkese aynı şekilde her yaşta açık."

O zaman annem bunu söylediğinde bu da bana güzel bir uyarı oldu diye düşünmüştüm. Figen’in söylediği söz ihtiyaçlara bakışı gösteren bir durum aslında. Kendi kendime dedim ki 90 yaşını geçtikten, gücünü ve yapıcılığını kaybettikten sonra insanların senden, senin de hayattan beklentin yok oluyor. Ben gücümü kaybettim ama aklımı kaybetmedim. Ama halkın bakış tarzı öyle değil demek ki! Hâlbuki bu yaşım itibarıyla benim verdiğim sözün daha genç olanlara göre daha kuvvetli olması gerekir.

İsyan ettiğim çok şeyi hayat bana yavaş yavaş kabullendirdi. Daha neleri kabul edeceğiz bakalım!

Maziye Seyahat

Ziyaretçilerin uzun oturması artık beni yoruyor. Çok mutlu olsam da gücüm yetmiyor. En fazla bir saat oturabiliyorum. Sonra yatıp uzanmak istiyorum. Yattığım zaman en güzel yaptığım şey hayal kurmak. Hayal kurmanın sınırı yok. Bedensel efor da gerekmiyor. Zihnimin beni götürdüğü her yere gidiyorum. Yeni ülkeler, yeni yerler keşfediyorum. Yeni icatlar yapıyorum. Güneş enerjisini depolayıp kışın kullanıyorum, soğuk havayı depolayıp yazın kullanıyorum. Hayalimdeki dünyaya dönüp birçok yaşantıyı yaşamaya başlıyorum. O zaman aklım bana müdahale ediyor. “Gönül, dur!” diyor. “Yeni dünyalar keşfedebilirsin, çok şey yapabilirsin ama kendi yaşantında bir değişiklik yapma imkânın kalmadı.”

Düşünüyorum, tanrı bütün güzellikleri verdi, hepsini

yaşadık. Yaşlanınca bunların hepsini geri aldı ama bu ödeşik anlamına gelmiyor. Bunu da yine biz yaşıyoruz. Uzun sayılacak ömrümde acısıyla tatlısıyla dolu dolu yaşadım. Buna nankörlük etmek istemem.

En son Gümüşhane’ye gittiğimde evin önündeki verandada oturuyordum. Bütün dostlarım, komşularım tek tek aklıma geliyordu. Tam o sırada vaktiyle bana zaafı olan bir beyin eve doğru yaklaştığını gördüm. Elinde baston, beli bükülmüş. Beni tanıdı mı bilmem ama önümden geçerken sadece başıyla bir selam verip devam etti. Gözümün önüne onun sıırım gibi delikanlılığı geldi. Neşem kaçtı, kalkıp içeri girmek için doğrulurken bastonu elime aldım. Baktım ki ben de iki kat yürüyorum. İçeride pencerenin önüne oturup yine maziye daldım. Biraz sonra bir sesle irkildim. Yeğenim Reha, “Teyze duymuyor musun, bak sana çay getirdim!” dedi. “Oğlum, maziye seyahatleydim.” dedim. “O zaman hem çayını iç hem de keyifle seyahate devam et,” dedi.

Tabi ki gençler bizim haletiruhiyemizi tam olarak kavrayamazlar. Benim o seyahatim çok keyifli değildi.

Büyükada’dan Dönüş

Artık Eylül ayı geldi. Biz ekseri Ekim’e kadar beklerdik ama kız kardeşim Güngör artık evimize dönelim istedi. Eylül’ün ortası geldiğinde komşularımızdan da hemen hemen hepsi İstanbul’a dönmüşlerdi. Sadece bizi yalnız bırakmamak için çok sevdiğimiz komşumuz Cahide Hanım ve Meriç Bey kalmışlardı. Onlar da bizimle aynı gün dönmeye karar vermişlerdi.

Okullar açılmış ve ortalık biraz sakinleşmişti. Bahçemize bakan Hasan bizi arabasıyla motor iskelesine kadar götürdü ama evden çıkıp arabaya binmek, arabadan çıkıp motora binmek için atacağım üç beş adım bile bana büyük eziyet oldu. Hâlbuki ne hayaller ile gelmiştim adaya. Burası düzayak olduğu için biraz yürüyüş yapar açılırım, kendimi daha iyi hissederim diyordum. Buradan dönüşte

Bozcaada'ya da gideriz diye düşünmüştüm. Ama gördüm ki adada geçirdiğim üç ay içinde daha da ihtiyarlamışım. Hiçbir yere gitmeye mecalim kalmamış.

Yeğenlerimin kolunda vapura binmeye çalışırken yanımda benim yaşlarımda bir ihtiyar bey daha gördüm. Beni görünce kenara çekilip yol verdi. Birkaç adımdan bile tasarruf edebilmek için kapıya en yakın koltuklara oturmaya çalışıyorum. Benim oturabileceğim sadece bir sıra koltuk kalmıştı kapıya yakın. Aynı ihtiyar beyefendi yanıma sıra gelmiş, koltukları boş görünce bana, “Buyurun, lütfen!” diyerek yer vermişti. Kendisi de beş altı sıra geride başka bir koltuk bulup oturdu. Onun benden daha fazla adım atmaya gücü var demek ki diye düşündüm ama aynı zamanda dünyada yaşlıya, hastaya, çocuğa hürmet eden, yardım eden insanlar olduğu için mutlu oldum.

Vapurda oturmaktan bile öyle çok yoruldum ki Bostancı'ya kadar gidiş yolu sanki iki kat daha uzamış gibi geldi. Yeğenlerim iki araba ile bizi bekliyorlardı. Arabada biraz daha rahat ettim ama evimize çıkıp kendimi divana nasıl attığımı bilemedim. Kendime gelip üstümü değiştirmem bile iki saat sürdü.

Gelişimizden komşularımızın haberi olmuş, sağ olsunlar Seval ve Serpil de bize hoş geldin demek için uğradılar. Ben de kardeşim Güngör de çok mutlu olmuştuk. Normalde çok fazla konuşmayan Güngör, “Gönül, iyi ki geldik evimize, deniz yok ama olsun, evimiz çok güzel!” diyerek memnuniyetini ifade etti.

Ölümü Beklemek

Pencerenin önünde oturdum, şakır şakır yağan yağmuru izliyorum. Yağdığını göremiyorum ama camdan akan sulardan anlıyorum. Yerler ıslandı, sonra yollardan sular akmaya başladı.

Kuzenlerimden birisi, Nazlı, benden 20-25 yaş daha genç ama kanser tedavisi görüyordu. Yoğun bakıma kaldırmışlardı. Artık bir ümit kalmadığı için yoğun bakımdan da çıkardıkları haberi geldi. Ama orada kendine gelmiş ve eve gitmek istemiş. Oksijen, serum hortumlarını filan çekip atmış. Bir an önce iyileşmek için kendisini nasıl bakacağını bilememiş, Gümüşhane'den pekmez, dut, ceviz ısmarlamış. Canım benim, o kadar yaşamak arzusu ile dolu ki!

Yoldan akan sular coştı, yol kenarlarında ne var ne yok

hepsini aldı götürdü. Elimdeki telefona bakıp duruyorum. Arayıp durumunu sormaya çekiniyorum. Her gün aramaktan nefret etmiştim. Bu iş sırayla olmuyor maalesef. Canım Nazlım, doğumunu biliyorum ben onun. Aramaktan vazgeçtim sonunda.

Ölüme Hazır Olmak

İnsanlar ne zaman kendilerini ölüme hazır hissederler? Bunun yaşla pek ilgisi olmadığını tahmin ediyorum. Yaşanmışlıklarla ilgili, dolu veya boş geçen bir hayata göre. Şimdi aklıma seneler önce Lütfiye halam ile yaptığımız Gümüşhane'deki bir konuşmam geldi. Odada otururken, “Bir çay yap da içelim!” demişti. Yaptım getirdim, karşılıklı çaylarımızı içiyorduk.

“Gönül ben artık 96 yaşındayım.” dedi halam. “Ölüm kapımı çaldı sayılır. Ama ben yaşamak istiyorum. 96 sene nasıl geçti hiç farkında değilim. Düşünüyorum, hep aynı bir hayat, yattık kalktık, bahçeye indik çıktık.”

Ben de içimden güldüm ama “Tabi hala, daha yaşayacak güzel yaşların var önünde.” gibi bir şeyler

söylemiştim. Şimdi anlıyorum ki insanların yaşamı yıllarla değil yaşadıklarıyla ölçülüyor ve hissediliyor. Halam aslında çok rahat ama monoton bir hayat yaşamıştı.

Babam son zamanlarında rahatsızlığı da ilerlemişken anneme, “Hatice, artık yolun sonu geldi ama bundan huzursuz değilim.” demişti. “Bütün istediklerimi yaptım, çocuklarımı okuttum, büyüttüm. Çok güzel günler de yaşadım ama çok yoruldum. Artık benim bir şey yapacak halim kalmadı, ölünce beni güzel manzaralı bir yere defnedersiniz, hem etrafı seyrederim, hem dinlenirim.”

Babam böyle söylerken haklıydı. Çocuk yaşta yetim kalmış, o yaştan itibaren hem okuyup hem çalışmaya başlamıştı. Önce Birinci Dünya Savaşını, sonra Kurtuluş Savaşını yaşamış, yedi senesini askerde geçirmişti. Askerlik dönemini andığında, siz o asker elbisesi içindekileri sağlam, kudretli, korkusuz askerler zannetmeyin, hepsi endişe ve korku içinde, aç ve yorgun çocuklardı, diye anlatırdı. Savaş yıllarının üzerinden çok zaman geçmiş olsa da anıları çok kuvvetliydi ki sıkça bahsederdi. Cumhuriyet’in ve yeni bir ülkenin kuruluşuna sonuna kadar inanıp bu uğurda büyük çabalar göstermiş, yüklendiği bütün görevleri yerine getirirken, yaşadığı yeri ve halkını nasıl daha iyi koşullara ulaştırabilirim diye her zaman düşünüp kendini mütemadiyen bu uğurda yormuş birisiydi. Emekli olduktan sonra bile boş durmamış, bir yandan çok partili sisteme geçişte Demokrat Partinin kuruluşu için çalışırken bir yandan da vekâleten belediye başkanlığı görevini yürütmüştü. Sonrasında ihtilali ve onun getirdiği sıkıntıları da yaşamıştı. Ama son yıllarında hastalığının da verdiği

yorgunluk ve bitkinlik onu çok etkilemişti. O yaşında ölümü artık kabullenmiş gibiydi.

Her şey yaşanmışlıklarla ilgili. Lütfiye halam öldüğünde benim şimdiki yaşımdan da daha büyüktü ama “Ben daha ne gördüm ki!” derdi. Babam ise Lütfiye halam gibi uzun bir ömrü olmamasına rağmen halamın yaşadıklarından çok daha fazlasını kendi kısa ömründe görmüştü. Halamın tersine ölümü kabullenişinin esas sebebi de bu olmalıydı.

Ben babamın bu hissine ancak şimdi ulaşabildim. Benim de hayatımda başarmak istediğim birçok hedefim oldu. Bunların hepsini gücümün yettiğince gerçekleştirdiğime inanıyorum. Gün bugün, saat bu saat. Çalıştım, uğraştım, çabaladım, bu uğurda kendimi yorarken hiç yüksünmedim ama aynı zamanda hayattan keyif almaktan da geri kalmadım. İmkânlarım dâhilinde sürekli seyahat ettim, bütün dünyayı gezdim. Belki benim de kendimi ölüme hazır hissedişimin sebebi bu olmalı.

Yeğeni Bora Bilgin anlatıyor:

Teyzem, geçtiğimiz yıl boyunca ara ara bana yazdığını ve ihtiyarlığını anlattığı son kitabını Büyükada'dan İstanbul'a döndükleri zaman tamamlamıştı. Hatta kitabı için kısa bir önsöz bile yazdırmıştı. Kitabın düzenlenerek baskıya hazırlanması gibi daha çok bizim ilgileneneğimiz işler kalmıştı. Bu arada kitabın sonuna eklemek amacıyla kendi gözümünden teyzemi anlatmaya çalıştığım bir yazı hazırlamıştım. Ancak teyzemin rahatsızlığı bu çalışmaları sekteye uğrattı. Maalesef kitabının basımını göremeden teyzemi kaybettik.

Teyzemin sağlığında onun için yazdığım satırları vefatından sonra geçmiş zaman kipiyle düzeltmek gelmedi içimden. Aynı şekliyle burada bırakmaya karar verdim:

Teyzem, Gönül Sungurlu Dervişoğlu, ailemizin en büyüğü, en yakını, akıl hocamız.

Teyzem bunu söylemekten çok hoşlanmasa da yazmam lazım, bu sene 92 yaşına bastı. O yüzden ailemizin en büyüğüdür. Eşini kaybettikten sonra zaten sürekli olarak annemin yakınındaydı ama ondan öncesinde de ben kendimi bildim bileli yazımızda kışımızda her daim teyzem ile beraberdik. Bizim için anne yarısından bile fazlasıdır. Dolayısıyla annem ve babam gibi ailemizin bir parçasıdır. Tanıdığım en bilge insanlardan birisidir. Aile içinde hemen herkes önemli bir karar vermeden önce teyzemin fikrini alır. Bazen biz sormadan önce de teyzem söyler. Her konuda fikri vardır, akıl hocamızdır.

Teyzem kendi kitaplarında çok değer verdiği ama artık aramızda olmayan insanları yazdı. Ben bir kitap yazmıyorum ama çok değer verdiğim bu insanı sağlığundayken kendi gözümünden kısaca yazmak istedim.

Herkesin kendine has bir zekâsı vardır elbette ama bazı insanlar bunu daha fazla belli ederler. Gönül teyzem onlardan biri. IQ seviyesini bilemiyorum ama duygusal zekâ adı verilen EQ seviyesinin çok yüksek olduğundan eminim. Coğrafya kaderdir diye bir söz var. Sadece coğrafya değil cinsiyet de bir kader maalesef. Teyzem işte o kaderin kurbanlarından birisi. Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin ücra bir köşesindeki kısıtlı imkânlar altında bir kız çocuğu olarak orta eğitim seviyesine kadar okuyabilmesi bile bir mutluluk sayılmalı belki de. Daha iyi bir eğitim alabilme imkânı olsaydı sadece kendisinin değil tüm çevresinin ve hatta bu ülkenin kaderinde de söz sahibi olabilirdi.

Bu kısıtlı eğitim imkânına rağmen çok kültürlüdür. Seyahat etmeyi, başka yerler ve ülkeler görmeyi, gördükleri yerleri anlatmayı sever. Önceleri eşi Refkî eniştem ile gittiği bu seyahatlerine eşini kaybettikten sonra da kardeşleri ve kuzenleri ile devam etti. Artık yurt dışı gezilerine gidecek gücü kalmadığını söylüyor ama belli olmaz. Hafızası da güçlüdür. Gezdiği yerleri olduğu gibi, okuduğu her kitabı, seyrettiği her filmi de hatırlar. Bu yaşında bile gençlik yıllarında seyrettiği ve kendisinde özellikle iz bırakan bazı film sahnelerini tüm detayları ile anlatırken bazen hiç adını duymadığım aktörlerin, aktrislerin isimlerini de söyler. Başlarda teyzemin bunları yanlış hatırladığını düşünüyordum ama sonra internetten arayıp bu isimlerin gerçek olduğunu öğrendiğimde çok şaşırmıştım. Sadece geçmişi değil, günceli de mükemmelen takip eder. Pazardaki tüm fiyatları da, siyasi gelişmeleri de bilir. Herkesle her konuda sohbet edebilir. Ben ona bilgisayar teknolojisini anlatsam ya da bir başkası kimya endüstrisinden bahsetse fark etmez. Konuyu bilmesine bile anlatılanları irdelleyip doğru sorular sorar ve yorumlar yapar.

Etkileyicidir. Teyzemin karşısında konuştuğu kimsede hemen bir saygı uyandırdığına defalarca şahit oldum. Bir milletvekili ya da belediye başkanıyla konuşurken, bir usta ile ya da bahçıvanla konuşurken veya

bir akademisyen profesör ile konuşurken karşısındaki kimselerde hep aynı samimi saygı ifadesini görüyorum. Bir şekilde herkeste aynı etkiyi yaratmayı başarıyor.

Oltan dayımı hariç tutarsak, ailemizde memleketi Gümüşhane'yi en çok anlatan ve yaşatandır. Kitaplarında bunu fazlasıyla gösterir zaten. Gümüşhane ve Gümüşhaneliler hakkında kötü bir söz söylediğini hiç duymadım. En basit bir Gümüşhane yemeği bile onun için en lüks yemeklerden daha kıymetlidir. Memleketini hep güzellikleri ile anar ve anlatır.

Adaletli, merhametli ve yardımseverdir. Her tarafa yetişir. Arkadaşları ve akrabaları bir kenara, komşuları, alışveriş ettiği esnafı, evine gelen boyacısı, tamircisi bile onun bu konulardaki hakkını verirler.

Aynı zamanda inanılmaz hesaplı ve tutumlu bir insandır. Ben anneannemi de sağlığında tanıma fırsatı bulduğum için bu konuda teyzemin üzerinde bir etkisi olduğunu söylemem lazım. Ancak anneannem savaş ve yokluk yıllarını yaşamış birisi olarak daha katı tutumluydu. Teyzem ise biraz daha çağa ayak uydurmuştur. Bu tutumlu ve hesaplı olma olayını cimrilikle karıştırmamak lazım. Anneannem de teyzem de kesinlikle cimri değildir. Paranın gereksiz yere ve özellikle de hak etmeyene harcanmasına tahammülleri yoktur. Teyzem pazarda 5 liralık patatese asla 10 lira vermez ama hiç satış yapmadığını gördüğü bir kişinin sırf sıftahı olsun diye işine yaramayacak bir ürüne 50 lira verdiğini de görmüşümdür. Ustalarla pazarlık ederken işin ederinden fazla isteyenlerle kıyasıya pazarlık eder ama az isteyenlere fazlasını da verir. Parasını kendi keyfi yerine ihtiyacı olana kullanmayı tercih eder. Sahip olmayan yeğenlerine ev almak, ihtiyaç sahiplerine para göndermek gibi vaktiyle anneannemde de gördüğüm düsturları vardır.

Bu benzerliğin sebebi genetik miras olabileceği gibi, kardeşleri arasında en geç evlenen olduğu için anneannemin yanında çok uzun süre kalmış olması da olabilir. Geç evlenmesinin sebebi ise müşkülpesent, zor beğenir birisi olmasıdır. Gençliğini bilenler onun ne kadar güzel ve alımlı olduğunu teyit ederler. Hiç çocuğu olmamasına rağmen hem eşinin önceki evliliğinden olan oğlunu ve torunlarını, hem de tüm kardeşlerinin çocuklarını kendi çocukları ve torunlarıymış gibi benimsemiştir. Öz çocuğu olsa daha fazla sevemezdi. Yeğenlerinin birçoğunu bir araya toplayıp yaz tatillerinde tek başına onlara bakmışlığı çoktur. Böyle çok güzel çocukluk anılarım var. Her işlerini düşünür, işi olmayana iş bulmak, eşi olmayana eş bulmak, evi olmayana ev almak için bu yaşında bile sürekli kafa yorar, çalışır. Her zaman daha iyisini, daha doğrusunu arar, bize de başarıya ulaşmak için her adımınız bir öncekinden daha iyi olmalı diye anlatır.

Hesabını çok iyi bilir. Nereye ne kadar vermişti, ne kadar kaldı, ne kadar süre ne kadar daha biriktirirse nereye harcayacak, hepsini kafasında tutar. Bir yere not almasına gerek yoktur. En çok da ev almayı, emlak yatırımı yapmayı hesap etmek hoşuna gider. Fiyatlar düştü mü, yükseldi mi, ne zaman almak gerekir diye düşünmekten katiyen yorulmaz.

Aynı zamanda tanıdığım en evhamlı insandır. Özellikle tüm bu yeğenlerinin çocuklarına, torunlarına bir şey olacak diye her zaman endişelidir. Annelerinden bile daha fazla evhamlanır. Başlarına bir şey gelmesin, bir zarar görmesinler diye her fırsatta tembihler. Ben elli yedi yaşındayım, bu yaz kardeşim ve ablamla beraber tatile gittiğim zaman teyzem peşimizden telefon açıp denize girerken dikkatli olmamızı söylemişti. Söylemezse içi rahat etmez, uyuyamaz.

Aslında çok da uyumaz. Geceleri yattığı yerde kurduğu hayallerin

bir kısmını bizimle de paylaşır. Kitaplarını yazarken de yine geceleri kafasında kurgular, sonra bana yazdırır. Teyzemin zihnini böyle taze tutan en önemli özelliğinin bu kuvvetli hayal gücü olduğunu düşünüyorum.

Teyzem kitap yazmaya karar verdiği zaman, seksen yaşını geçmişti, çevremizdeki herkes gibi ben de biraz şüpheyle karşılamıştım. Ama ortaya çıkan sonuç hepimizi çok mutlu etti ve teyzeme olan saygımızı daha da artırdı. Yazdığı tüm kitaplarında benim biraz emeğim vardır. Bunu söylerken ondan rol çalmak için değil tam tersine teyzemin bu başarısının bir parçası olduğum için duyduğum gururu paylaşmak için söylüyorum. Bu yardımlarım ise yazılarının temize çekilmesi, yazım hatalarının, bazen cümle yapılarının düzenlenmesinden ibaret. Romanlarının düzenlenmesini yaparken de döneme uygunlukla ilgili müdahalelerim oldu. Yani biraz editörlük ama çoğunlukla redaktörlük çalışmaları yaptım.

Teyzemin yazılarında en çok hayran olduğum şey ise onun olayları hikâye etme yeteneğidir. Doksanlı yaşlarına yaklaşırken artık gözü doğru düzgün görmez ve yazamaz olduğu için onun söylediklerini ben yazıyordum. Dolayısıyla ondaki bu yeteneğe en yakından şahit olan benim. Bir olayı anlatacağı zaman konuya nasıl başlayacağı, vurgulayacağı konuyu nasıl yerleştireceği, sözü oraya nasıl taşıyacağı konusunda kendine has bir tarzı ve yeteneği var. Yazılarını temize çekerken onun bu anlatım şekline kendimce yaptığım birkaç düzeltme yüzünden yediğim fırçalardan sonra neye karıştı neye karışamayacağımı öğrendim.

İşin ilginç yanı ise bu kadar yıldır sürekli yakınımızda olan teyzemi esas bu çalışmaları yaparken tanımış olmam. En sevdiklerim anı kitaplarıdır. Ailemizin geçmişini ve sağlıklarında tanıyamadığımız

büyüklerimizi anlatan bu yazıların olması bizim için gerçekten bir ayrıcalık ve mutluluk. Ancak kitaplarını okuyan herkesle beraber ben de teyzemin çocukluğunun, gençliğinin, yaşantısının ve duygularının bilmediğimiz taraflarını da bu kitaplardan öğrendim. Onunla beraber yazıları üzerinde çalışırken kitaplarında yazdıklarından daha fazlasını, yaşadıklarının onda bıraktığı izleri fark etmiş oldum.

İlk olarak babasını, yani dedemi yazdı teyzem. Ben doğmadan öldüğü için hiç tanıyamamıştım dedemi. Çokça dinlemiştim aileden ama bizden sonraki kuşaklara bizim anlatmamız mümkün değil. Bu kitap dinlediklerimizden de fazlasını verdi. Teyzemin daha sonra yazdığı anı kitaplarında ise annesini, kendi hayatından kesitlerle birlikte Gümüşhane'yi, çok kendine has bir kişilik olan Lütfiye halayn (dedemin ablası), son olarak da genç yaşta kaybettiğimiz kardeşi Ozan'ı okuduk. Bu arada iki roman ve bir şiir kitabı daha yazdı. Henüz düzenleyip yayınlamadığı birkaç tane kısa romanı da var. Tüm bunları yazdırırken teyzemin bana anlattığı şey romanlarındaki hikâyelerin bile aslında hep yaşanmış olaylardan örülmüş olmasıdır. Yaşamadığım ya da yaşandığına şahit olmadığım bir şey yazmıyorum, demişti. Bir kısmının arkasındaki gerçek olayları kendi ağzından dinledim. Bazıları doğrudan kendisinin, bazıları ise arkadaşlarının, tanıdıklarının yaşadıkları. Bunların hepsi teyzemin yaşantısında iz bırakmış olaylardı.

(Bora Bilgin, Kasım 2023)

Yazının sonunu maalesef onun sağlığında tamamlamak mümkün olmadı. 2023 yılının son günlerine doğru bir iki haftadır devam eden genel bir halsizlik sebebiyle teyzemi götürdüğümüz doktor kontrolünde, kanserin tüm akciğerlerine yayıldığını söylediler. Daha önce fark edememiştik, oldukça hızlı gelişen zalim bir türmüştü.

Bir iki sene önce çekilen tomografisi tertemizdi oysa. Ancak daha erken fark etsek de bir şey değişmezdi sanıyorum. Gerçeği teyzeme açıklamak istemedik. Rahatsızlığının akciğerlerinde oluşan bir enfeksiyona bağlı olduğunu söyledik. Bir ümit, ‘akıllı ilaç’ diye bilinen ve bazı kanser türlerinde oldukça etkili olduğu söylenen ilaçları da kullandık ama hiçbir etkisi olmadı. Doktorlar üç ay demişti, o kadar bile sürmedi. Hastalık hızlı bir şekilde ilerledi ve yaklaşık iki ay sonra 21 Şubat 2024 tarihinde teyzemi ebediyete uğurladık.

Teyzem yazılarında da anlattığı üzere ihtiyarlığı hiç sevmediği halde, ölüme hazır olduğunu da her zaman söylerdi. Hastaneye gittiğimizde yapılan tetkiklerde kalbinin sapasağlam olduğunu öğrendiğinde çok üzülmüştü, “Kalpten ölmek daha iyi, hiç çekmeden bir anda kurtulurdum!” diyordu. Her ne kadar biz ona gerçek hastalığını söylememiş olsak da, benim tanıdığım teyzem bence durumunun farkındaydı. Ama o da bu durumu hiçbir zaman dile getirmedi.

Evde bakıcıları vardı ama biz de her gün yanındaydık. En az bir yeğeni mutlaka gece yanında kalırdı. En çok ablam Figen bu görevi üstlendi. Kuzenim Reha ve ben de ona yardımcı olmaya çalıştık. Aldığı ağrı kesiciler ve ilaçlar yüzünden çoğu zaman uyuyordu. Uyanık olduğu zamanlarda bilinci hep yerindeydi. Kitaba eklemek istediği bir şey olup olmadığını sorduğumda bana en son yazdığını kısa bölümü buraya eklemek istedim:

“Yavaş yavaş çıktığım hayat merdivenlerinin basamaklarını

ihtiyarlıkla beraber teker teker indim. Son basamaktan sonra toprağa basarım ayağımı, elden ayaktan düşmeden, o zaman rahat ederim diye düşünüyordum. Ama bu hastalık beni yakaladı, nefesim kesildi, makineler olmadan nefes alamaz, uyku uyuyamaz oldum. Bir süredir nefes darlığı çekiyordum ama başıma bunların geleceğini bilmiyordum. Bilmiyorum ki bu hastalık nasıl devam edecek, makinaya bağımlı kalacak mıyım, yoksa zaman içinde çıkartabilecek miyim? Üzerimde taşıyabileceğim bir şey de değil ki, koca bir alet. Oksijenimi ölçüp duruyorum. %90’ın üzerine çıkınca seviniyorum.

Korktuğum şey başıma geldi, elden ayaktan düştüm. Hayatta en büyük korkum güçsüz kalıp kendi kendime yetememektir, işte o da geldi başıma. Hep diyordum ki kalpten bir anda gideyim, hiç çekmeden. Dün gece bir sancı girdi, çok da uzun sürdü. Kalbimden şüphelendim, sevindim desem yalan olmaz. Ama geçti sonra.”

(Gönül Sungurlu Dervişoğlu, 16 Ocak 2024)

‘İnsanlar unutuldukları zaman gerçekten ölmüş olurlar’ sözünü çok beğendiğini söylerdi teyzem. Bizim onu unutmamız zaten mümkün değil ama yazdığı kitaplar sayesinde o çok sevdiği yeğenlerinin, çocuklarının, torunlarının ve sonraki kuşakların da onu her zaman hatırlayacağını ve yaşatmaya devam edeceğini biliyorum. Her zaman bizimle beraber olacaksın.

Bora Bilgin, 12 Mart 2024

